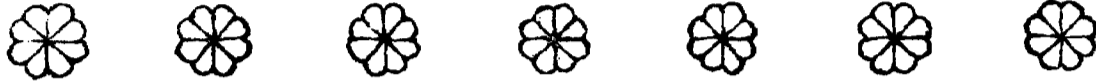

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός: θυμώσεται ή μη
θείη πως δι φοβήται την
αλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φη-
σικούς της κενόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΙΟΥ 1909

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 326

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Η κοιλία τὰσπρόπτομου.
ΜΥΡΙΑΛΛΑ. Η φιλολογία στο γλωσσικό αγώνα—
Συμπέρασμα (από τη μελέτη του καθηγητή κ. Albert
Thumb).
ΛΕΑΝΤΡΟΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Το τραγούδι των τόπων.
ΦΩΤΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ. Και πάλι το κοινωνικό ζή-
τημα.
ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ. Αγγελάκι.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ — Η ΚΟΙΝΗ
ΓΝΩΜΗ—Ο, ΤΙΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΤΟΠΩΝ

Στην κάμαρά μου μοναχός, δάγλυπτος κι' εμίλητος,
Μέσ' στού βραδιού που ξεψυχά τ' αυστικά τ' άμνη,
Πέρα μακριά, δέν ξέρω πού και πώς, άγνοαζεύετε,
Νησάκια, θάλασσες πλατιές, βουνά χλοερά και κάμποι.

Χώρες παλιές που κάποτε παρατικά σας γλώριζα,
Σε σας, οι τόποι, που έζησα τ' ά πρώτα μου τ' ά χρόνια,
Πάντα γιατί αντίκρύζω σας νοσταλγικά: τ' ά είναι μου
Ποιά μουσικώτατη με σας δένει: άλυσιδα αιώνια;

Τί μου γυρεύετε, πλατειά κι' άπελπισμένα δράματα;
Γιατί στην όψη σας γοργά ή καρδιά μου σπαρταράει;
Παίρνετε κάτι άπ' τ' άνειρο και κάτι άπ' τ' ά πέρασε,
Γιά τούτο κάτι άσύγχροτο σε σας αντίχτυπάει!

Στην κάμαρά μου μοναχός, δάγλυπτος κι' άσάλευτος,
Πάλι με σας τ' ά νύχτα αυτή, με σας θενά μεθύσω,
Ό τόποι, οι χώρες, οι βουνά, και με καρδιά και μύειρο
Ένα τραγούδι άπέσαντο για σας τ' ά τραγουδήσω.

Φως άττικό, γλαυκά ουρανέ, βουνά, στεφάνι άταίριαστο,
Ό καλοσύνη στην καρδιά του γερασμένου μήνα,
Ό δειλινά ροδόχρυσα στών έρειπίων τ' άνάστημα,
Κάποτ' έδώ γεννήθηκα στην έκαουστήν Άθήνα.

Κάποτ' έδώ γεννήθηκα και μέσ' στους κάμπους σου έτραξα.
Μέσ' στα θυμάρια, τ' ά σπαρτά και τ' ά ξαθά σιτάρι,
Πόσες φορές στην ξαστεριά την άνοήτικη άκουσα
Τ' ά νύχτας τ' ά πολύφωνη και μουσικώτατη άρια.

Πόσες φορές άγνάτιστα να φέγγουσε πικριώματα,
Άδρατα χέρια προς έμέ νάπλώνου τα ρημάδια,
Ά ή πήγαινα στην Ίλισσό, καθέμουνα στήκροεμα,
Κ' ένα στεφάνι με γλωρά κεντούσα δοφνοκλάδια.

Πόσες φορές, οι θάλασσα, μέσ' στην ψυχή μου λάλησε;
Κ' ερχόμουνα κ' έσκουβα σε σε να είπω τ' ά μυστικό μου.
Σάν ή παιδεύλα μίσεψε γονατιστά σου μίλησα:
«Ήρακλω σε, θάλασσα, κάτι που έπηρες δέ μου!»

Κ' ήρθα σε σενα κ' έζησα, χωριό μικρό κι' άφρόντιστο,
Με τ' ά καλύδια λιγοστά κι' άμέτρητα τ' άμπέλια,

Τ' ά βοσκοπούλας γροίχτρα τ' ά δροσερό τραγούδιμα,
Και τ' ά φαρά πρώτάκουσα τ' ά δυνατό τ' ά γέλοια.

Θυμάμαι τ' άσπρογάλανο κυνήγι των κυμάτων σου,
Κορινθιακέ, κι' όπου σταθώ τ' ά φύσημά σου νοιώθω,
Στην παιδικήστα τ' ά ψυχή πρώτη φορά μου έχάρισες
Τών ταξιδιών τ' ά νείρεμα, των θαλασσών τ' ά πόθο.

Κ' ήρθα σε σενα κι' άραξα, νησάκι γλυκομίλητο,
Μέσ' στην ώραϊν άφροντισιά των χρόνων μου των πρώτων,
Κι' όλο τ' ά μπάτη ρούφηξα κι' όλα τ' ά κρίνα θέρισα,
Κι' όλους τ' άους ήγους γροίχτρα των μακρινών έρώτων!

Νά με περνά ταξιδευτής—τ' ά πέρασμα χαμόγελο—
Τ' ά χώρα των παραμυθιών, τ' ά πράσινη Άρκαζία,
Βρύσες, πλατάνια, βέραθρα και δασωμένα ύψώματα,
Ό κόσμοι, στην άσάλευτη του δειλινού ήρεμία.

Ό κόσμοι, στην άσάλευτη και τ' ά βουνήσια δέση,
Ό πεθμένοι ρίγηδες κι' ώραιες βιολοπούλες,
Ό πιστικοί δλοζώντινοι σ' τ' ά ρεατισίας τ' ά δλόδαθα,
Ό ρυθμικές, με τ' ά μεγάλα μάτια βοσκοπούλες!

Νά με στάρχειο νησί, και να τ' ά νθηα, τ' ά φρούτα, οι μέλισσες,
Τ' ά νεικο σμίγω τ' ά νυχτιά; με τ' ά αύγης τ' ά μάγια,
Και κάποτε μεσονυχτίες, μέσ' σ' τ' ά σιγή, τ' ά φάντασμα
Του Σολωμού, κι' άργόθυμο τραβάει προς τ' ά μυράγια.

Και γύρω μου δλογάλανο τ' άδριατικό τ' ά πέλαγο.
Πουλιά είστε ταξιδιάρικα; λευκά πανιά; που πάτε;
Και σας σεά μάκρη τ' ά στεριάς, έμα, πλατειά, βαρειο-
|σκιωτα,
Βουνά Ήπειρώτικα, γιατί βρηγνόφωνα βογγάτε;

Όμως μεά μέρα φάνηκες, οι θαλασσοκρατόρισα,
Και τ' ά παλάτια στο πλατύ κανάλι άστράψαν πέρα...
Γόρσσα νυχτιά, στού φεγγαριού τ' ά φως, από τις χάντολες
Τραγούδια βινετσάνικα χυθόχαν στον άγέρα!

Τις Παναγίες αντίκρυσα και στις ώραιες γονάτισα,
Και τ' ά παλάτι έδιάβηκα του δόγη,
Οι άνατριχάδες μ' έξωσαν στών στεναγμών τ' ά γέφυρα,
Κι' ή τ' ά ρόμος άργοδιάβηκε σ' τ' ά νήλιαγο κατώγι.

Και πέρασε και μεθύσα με τ' ά χρυσό τ' ά σύγχροτο.
Ό Λομπαρδιά, με δέχτηκες στην πράσινη γιορτή σου,
Κ' ένα επιτάκι γέλασε και μιά φωνή ψιθύριζε:
«Ταιράκια χ' τ' άζουσε φωλιές έδώ... ν' άρθης... θυμήσου...»

Και τώρα, δλόλευκες κορφές, Άλπεις, τ' ά πάγου θάλασσες
Και καταρράχτες, ποταμοί, πηγές, έλάτια, δάση,
Χλωρές κοιλάδες ήσυχες, λίμνες νεραϊδομίλητες,
Ό βράδια, οι νύχτες, οι αύγινές, οι θεία μεγάλη πλάση,

Ό έσεις του κόσμου άληθινά κι' αιώνια κι' άπότηρευτα,
Τραβήξτε με και πάρτε με στα βάθη τ' ά δικά σας,
Και δόστε μου τ' ά άλησμονησιές τ' ά μαγιοθότανο,
Κι' άφήστε με να κοιμηθώ μέσα στην άγκαλιά σας.

Μέσ' στην καρδιά μου ένα βιολι σκαίβει, κλαίει και δέρ-
|νετα...
Φέρτε μου κάτι από τ' ά φως, και κάτι άπ' τ' ά Ελλάδα,

Διώξτε τις κρύες τις καταχνιές και τ' ά βαρεία τ' ά σύννεφα.
Κι' αφήστε με να κοιμηθώ μέσα σε μιά κοιλιά!

Κι' αφήστε με να κοιμηθώ στην ήρεμία, στο ήλιόφωτο
Κ' ή μπέρα πέρα στεύρανού τ' ά λάμψη άς μήν προβάλλη...
Τ' ά χέρια μου σταυρώστε τα και κλείστε και τ' ά μάτια μου
Και μιά γυναίκα βάλτε μου να κλαίη στο προσκεφάλι!

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΓΛΩΣ. ΑΓΩΝΗ

Το άρυσικό τ' ά γλώσσας φέρνει σε φιλολογική
έρημωση. Άλλά τ' ά δαιμόνιον ενός έθνους δέν άφί-
νεται να τυραννιέται παντοτινά από τακκοθηματικά
διατάγματα. Τελιώνοντας τ' ά έβδομηνα χρόνια
ξέσπασε ή φορτούνα που από χρόνο σε χρόνο φού-
σκωνε περισσότερο και που όλοένα φαίνεται να γίνε-
ται άπολυμαντικώτερη. Ό Ε. Ροϊδης ύποστήριξε
σε γερρή κριτική άπάνου για τ' ά σύχρονη ποίηση
δι ή ποίηση πρέπει να ξαναμπει στή στράτα που
τ' ά χαράζανε τ' ά δημοτικό τραγούδι κ' ένας ποιη-
τής σαν τ' ά Σολωμό. Και να δυέ λυρικοί, ο Γ.
Δροσίνης κι ο Κωστής Παλαμάς, που ζέρουσε να
έκφραζουσε άγνό ποιητικό αίστημα σε φυσική λαλιά.
Ό αριθμός τ' ά λυρικών που από τ' ά 1880 άντα-
ποκρίθηκανε μ' έπιτυχία σ' αυτές τις άπαιτήτες
είναι άρκετά σημαντικός. Ξεχωριστά για τ' ά κ.
θένα να μιλήσουμε δέ μας έπιτρέπει ο τόπος, κ'
έπειτα ή λυρική δέν είναι πιά τ' ά χαρακτηριστι-
κώτερο φαινόμενο στή φιλολογία τ' ά νεώτερης Έλ-
λάδας. Ός «μαλλιαροί» περιγελασμένοι από τ' άους
αντιπάλους τ' ά νεας κίησης, κατόρθωσαν αυτοί οι
«Νεοέλληνες» να μη διαφιλονικιέται σήμερα στή
λυρική ποίηση ή κυριαρχία τ' ά δημοτικής. Άλλ'
άφου κυριεύτηκε αυτή ή θέση, ο σκοπός είτανε για
του, όπαδούς τ' ά αντιπολίτευσης να κερδίσουσε πλα-
τύτερη έγταση. Είχε μεγάλη σημασία πώς τ' ά πε-
ριοδικό «Έστία» τ' ά διετυνομένο από τ' ά Δροσίνη
και τ' ά Πολίτη πρόσφερε άσυλο στην και ούργια
δράση. Μι καλαισθησία και συντηρητικότητα άντι-
προσώπεψε τις καινούργιες ιδέες. Δυστυχώς όμως έπα-
ψε στα 1894. Τ' ά καταπινά περιοδικά είναι ριζο-
σπαστικώτερα και λιγώτερο έπιφυλαχτικά. Ότι
στο πάψιμο ενός περιοδικού όλο και καινούργια
βγαίνουσε στον αγώνα. αυτό δείχνει πώς τ' ά γλωσ-
σικό ζήτημα δέν ένοσε να ήσυχάσει, α δέ φτάσει
έπιτέλους σε μιά λύση. Ό αγώνας μπήκε σε όριστική
κρίση με τ' ά δράση του Γιάννη Ψυχάρη Με τ' ά

*) Το Ε' κεφάλαιο από τ' ά μελέτη του καθηγητή κ.
Albert Thumb «Die Neugriechische Literatur». (Κοί-
ταξε φύλλα 323 και 324 του «Νουμά».

πότε αίσθηματική πότε επικριτική και σατυρική περιγραφή ἐνό: ταξιδιού στην Ἑλλάδα («Τὸ ταξίδ. μου», 1888, 2 έκδ. 1905) ἀνάλαβε τὸ διαφέντεμα τοῦ ἀγώνα κ' ἔδωσε τὸ σύνθημα γιὰ μιὰ καινούργια ἔφοδο ἐναντίο τῆς καθαρεύουσας. Σαυτό τὸ βιβλίο πού ἡ «χρυσάδα» γλώσσα του ἔκαμε νὰ πκυλιάσουν οἱ ὅπαδοι τοῦ καθεστώτου κήρυξε τὸ βαγγέλιο τῆς δημοτικῆς με φλογερὰ λόγια. Ἀντίθετα με ἄλλους, ὅπως ὁ Ροϊδης, πού στὶς συζήτησις τους μεταχειρίστηκαν τὴν καθαρεύουσα, ἔνωσε ὁ Ψυχάρης τὴν προπαγάντα τοῦ λόγου καὶ τῆς πράξης. Σ' ἐπιστημονικὲς μελέτες, καθὼς καὶ σὲ δηγήματα, ριμίντζα καὶ δράματα, δημιούργησε μιὰ γλωσσικὰ μορφή τοῦ πεζοῦ λόγου, πού ὄχι μόνον ἔξικ εἶναι γιὰ κάθε διανοητικὴ ἔκφραση μὰ καὶ πού με τὸ λεπτό κι ἀνάλαφο περπατήμα της, ἀγγίζει εὐεργετικὰ τὴν ψυχὴ, ἀντίθετα με τὴ νεκρὴ ξερὰ τῆς καθαρεύουσας. Ὡς συγγραφέας εἶναι δύσκολο νὰ κριθῆ, γιατί ὁ νοῦς του φωσφορίζει ἀπὸ πολλές μεριές. Στὸ «μυθιστόρημα τῆς Ἑλληνικῆς Ψυχῆς» (Τόμειρο τοῦ Ἰαννίνης 1897) παίρνει τὸ ἀψηλότερο φτερούγισμα μὰς περιγράφει ἕναν ἦρωα διανοητικὸ—ἐνα εἶδος Φάουστ, μὰ πού τοῦ λείπει ἀκριβῶς ἐκεῖνο πού χρειάζεται σ' ἕναν ἦρωα πρώτης γραμμῆς, ἡ δραστηριότη, ἡ ἀψηλοτερὴ ἐνέργεια. Γιατί ὁ «Γιαννίνης» του ἐπιτέλους εἶναι μοναχὰ ἕνας ἐπιστήμονας, ἕνας συγγραφέας, ἕνας ἐπιποιητής, μιὰ μεγαλοφυΐα—ὅσο κι ἂ μὰς παρουσιάζονται τὰ χαρακτηριστικά τουτὰ στὴν ἀνώτατη ὑπόστασι—κ' ἔτσι ὁ Ψυχάρης ἀληθινὰ ἔως ἐξιδανίκεψε τὴν πιὸ ἀπόκρυφὴ φύση τοῦ ἔθνους του. Εἶναι ὡς τόσο ἀξιοπαρατήρητο πὼς ὁ Ψυχάρης πάντα ὡς γλωσσομεταρρυθμιστῆς χτυπήθηκε, πινε ὡς συγγραφέας. Μόνον ὁ Καμπύσης καταπολέμησε τὴ φιλολογικὴ δράση τοῦ Ψυχάρη—καὶ τοῦτο σὲ πιὸ πολὺ ἐνθουσιώδεις παρὰ ξαστερες ἐξήγησις—ἀμφισβητώντας του τὴ ζωντανὴ ψυχὴ τοῦ νεοελληνικοῦ ἔθνους. Μὰ ὁ ἴδιος ὁ Καμπύσης ἀντιπροσωπεύει ἕναν τόσο ὄχι ἐλληνικὸ συμβολισμό καὶ εἶτανε τόσο δυνατὰ κυριεμένος ἀπὸ μιὰ ξένη ἰδεολογικὴ σφαῖρα, πού δὲν μπορούμε νὰ δώσουμε καὶ πολὺ μεγάλη σημασία σ' αὐτὴ τὴν κρίση. Ἀφοῦ μάλιστα ὁ Ψυχάρης με τὸ φνέρωμα του ξύπνησε σὰν ἀπὸ μαγικὴ δύναμη μιὰ ντόπια φιλολογικὴ μορφή πού ὡς τότε οὔτε φαινότανε σκεδὸ διόλου: Τὸ χωριάτικο καὶ τὸ νησιώτικο δῆγμα.

Στὶς ἀλυσιδὲς τοῦ κλασικισμοῦ ἡ ἐπικὴ τέχνη (πού φανερωτόταν σὲ λίγα μόνον ἱστορικὰ μυθιστ.

καὶ δηγήματα) ἔδειχνε μικρὴ πρωτοτυπία· ἐλληνικὴ πηγὴ μόλις θὰ τοὺς φαινότανε σὲ ξένη μετάφραση. Αὐτὴ ἡ παρατήρησις ἀληθεύει καὶ γιὰ τοῦ Δροσίου τὸ χαριτωμένο «Ἀμαρυλλίς» (1886) πού με τὴν ἀφαισιδωτὴ γλώσσα του μὰς περνάει σὲ μιὰ καινούργια τεχνικὴ τῆς ἐπικῆς πεζογραφίας. Ὡστόσο σὲ ἄλλα δηγήματα αὐτὸς ὁ συγγραφέας δείχνει μιὰ λεπτὴ ἀντίληψη γιὰ τὰ σαλίματα τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς, ἐπίσης καὶ ὁ Παλαμάς με τὸ «Θάνατο πικρῆς καρδιῆς». Μὰ πρῶτα τὸ παράδειγμα τοῦ Ψυχάρη ἔσπρωξε σειρά ἀπὸ νεώτερα τάλιντα ἀφοσιωθῆνε στὸ ντόπιο δῆγμα καὶ στὴ δημοτικὴ «Ἄξιοι δηγηματογράφοι, γινέματι αἴσθημα καθὼς λ. χ. ὁ Χαντζόπουλος, Χρηστοδουλῆς, Ἑφταλιώτης, Ἑπαχτίτης, Καρκαβίτσας μὰς ζυγορρίζουν με παραστατικὰ χρώματα τοὺς χωριάτες τῆς Πελοποννήσου ἢ τοὺς βοσκούς τῆς Ἠπείρου ἢ τοὺς παραξένα πλάσμιους ἀπὸ τρυχὴ καὶ μαλακάδα θαλασσινοῦ τῶ νησιῶνε. Νοῦ κκι καρδιά τοῦ λαοῦ, τίς χαρὲς καὶ τοὺς πόνοους του, τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση του πότε σὲ πλατιά δηγήματα καὶ πότε σὲ μι κρὰ σκιτοχ βίεπουμε νὰ κυλάνε μπρὸς ἀπὸ τὰ μάτια μὰς. Εἶναι τὸ ταίρι τοῦ δημ. τραγουδιοῦ καὶ τὸ ζυγορρίζουν. Ἐνα τρανὸ τους σημάδι εἶναι ἡ ἀντικειμενικὴ ἀναπαράστασι. Τὸ ἀτομικὸ αἴσθημα τοῦ ποιητῆ χάνεται σὲ βάθος τῆς ὑπόθεσις.

Μὲ τὴν καλλιέργεια μιᾶς τέτιας ντόπιας τέχνης ὠρίμασε ἡ δημοτικὴ ὥστε νὰ εἶναι ἀξία γιὰ μεγλύτερα πηδήματα. Καὶ μπορεῖ τὸ μεγάλο ἔθνος μυθιστόρημα (ἐξαιρούμενου τοῦ Ψυχάρη) νὰ μὴν ἔχει καλλιεργηθῆ ἀκόμα, ὅμως κίολας βλλθῆκαε νὰ πετύχουνε στὴν τέχνη τοῦ ἐπιστημονικοῦ λόγου. Κ' ἐδῶ προηγήθηκε ὁ Ψυχάρης τὸ παράδειγμα του ἀκολούθησε πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἡ ἱστορία τοῦ νεοελλ. ἔθνους τοῦ Ἑφταλιώτη (Ἱστορία τῆς Ρωμιούσης I 1901). Θαμάζεται σαυτό τὸ ἔργο ἡ χάρη κκι ἡ λυγεράδα στὴν ἔκφραση, τὸ πετυχημένο ξανάδομα ἐπιστημονικῶν ἔρων καὶ ἡ δύναμη τῆς γλώσσας πού φανερωίνεται πιὸ πολὺ στὸν ψυχολογικὸ χαραχτηρισμό.

Ἡ τελευταία φάση στὸ ξετύλιγμα μιᾶς νέας γλώσσας καὶ φιλολογίας ἀνέψε στὸ 1900 με τὸν ἀγώνα γιὰ τὰ Εὐαγγελικά. Ὁ Ἀλέξ. Πάλλης δημοσίεψε μιὰ δοκιμὴ τῆς μετάφρασις του ἀπὸ τὴ νέα διαθήκη πού γινε αἰτία νὰ σηωθῆ ἡ φοιτητάρια ἐναντίο τῶ νεωτεριστῶν καὶ αἰρετικῶν. Νεοελληνικὲς μετάφρασις ἀπὸ εὐαγγέλια ὑτάχανε κι

ἀπὸ πρῶτῆτερα χωρὶς νὰ φέρουνε κκι μιὰ μεγλυπτερὰχὴ· μὰ αὐτὴ ἡ καινούργια δοκιμὴ ἀνακτώθηκε ἀπὸ τοὺς καθερευουσιάνους με θεοσκετικούς καὶ πολιτικούς λόγους, καὶ με τὴ βαρβερὴ βιά ἐνώσανε καὶ τὴ φοβία τοῦ ἀφορεσμοῦ τῆς ἐκκ'ησιας γιὰ νὰ ἐμποδίσουνε τὴ μετάφραση καὶ τοὺς ὁπαδούς της. Ὅσο ἀκατανόητο κι ἂ φαίνεται γιὰ μὰς πὼς μιὰ φιλολογικὴ κίνησις μπορεῖ νὰ φέρει σαίματοχυσία, ἄλλο τόσο ὅμως μπορούμε νὰ καταλαβουμε γιατί οἱ ὅπαδοι τοῦ Ἀρχαίου θεωροῦν ἐπικίντυνη μιὰ δημοτικὴ μετάφραση τοῦ εὐαγγελίου καὶ ρηχουνται μ' ὅλα τα μέσα ἐναντίο της. Ἐνα βιβλίο σὰν τὸ εὐαγγέλιο ἐπιβάλλεται συμβολικὰ καὶ με τὸ ἐξωτερικὸ του ντύμα. Ἐπειδὴ ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία δὲν ἐβγλε ἀκόμα κανένα Ντάντε ἢ Γκαίτε, γι' αὐτὸ προσπαθοῦνε οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Νέου με μετάφρασις ξένων ἀριστοεργημάτων νὰ ποδείξουνε πὼς ἡ δημοτικὴ εἶναι ἀξία νὰ ζῆσι γιὰ τὴ φιλολογία. Τὸ 1903 ἔγινε παραστάθηκε στὴν Ἀθήνα μιὰ δημοτικὴ δασκευὴ ἀπὸ τὴν Ὀρέστεια τοῦ Αἰσχύλου ἀδράξαν κκι ἀντίθετοι τὰ ἴδια ὄπλα· ἄλλη ἀνταρτία στὸ θεατρο, μόνον πού δὲ χύθηκε τοσο αἷμα ὅπως με τὰ εὐαγγελικά. Ἐτσι κατὰ ληξε ἐπιτέλους τὸ γλωσσικὸ ζήτημα σὲ μιὰ ἐπανάστασι ἐναντίο στὶς μετάφρασις. Τὰ τελευταία χρόνια (1904) ὁ Πάλλης ξετέλειωσε τὴ μετάφραση τῆς Ἰλιάδας πούχε καταπιαστῆ στὰ 1892. Μάλιστα ἀποκότησε μαζί με τὸ Μαρκέτη νὰ καταπιαστῆ μιὰ ἀκόμα δυσκολώτερη δουλειά—μιὰ μετάφραση τῶν πρώτων κομωτιῶν ἀπὸ τὴν Κριτική τοῦ ἄδουλο λογισμοῦ τοῦ Κάντ· ξαφιαίζει με τὴν ξαστεριά της καὶ τὸ σκεδὸν πάντα πετυχημένο ξανάδομα φιλοσοφικῶν ἔρων. Τὸ ἔργο τοῦτο εἶναι ἴσως γιὰ τὴν ὥρα ἀκόμα ἕνα στατάλεμα δύναμης, ὡστόσο πού μαρτυρεῖ τὸ θάρρος καὶ τὴν πεποίθησι πού νιώθουνε μέσα τους οἱ ὅπαδοι τῆς νέας κίνησις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία βρεῖται γιὰ τὴν ὥρα σὲ κρίση. Ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους κκερούς ἐμποδίζτανε ὁλοένα τὸ φύτρωμα μιᾶς καινούργιας φιλολογικῆς μορφῆς καὶ φιλολογικῆς ἀνθισις. Τὸν Πολύβιο καὶ τὴν πρώτη χριστ. φιλολογία ἀκολουθῆνε οἱ σοφιστάδες τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐποχῆς. Καινούργια σπέρματα τῆς πρώτης βυζαντινῆς ἐποχῆς πνιγουνται ἀπὸ τὴν καθαρὰ ἐξωτερικὴ ἀναγέννησι τῶν Κωννηνῶν. Ἡ δημοτικὴ φιλολογία πού ἀρχισε νὰ

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΑΙΚΟΣ

Ἡ ΚΟΥΛΙΑ ΤΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

«Ἄξιοθρήνητη εἶναι ἡ θέση τῆς γυναίκας.»

ΓΚΑΙΤΕ, Ἰφιγένεια

Α΄

Ἄν αὐτὸς ὁ λόγος τῆς βασιλοπούλας τῶν Μυκηνῶν ἔχει πράγματι τὸ λογικὸ του σύνδεσμο με τὴν ἀκόλουθη ἱστορία, δὲν τὸ ξέρω. Πολλὲς φορές τὸ πνεῦμα μὰς καρφώνεται σὲ κάποιον σκέψη τόσο ὥστε νὰ δύναται νὰ βεβαιώσῃ τὸ νῆμα της. Ἐτσι κ' ἐμένα αὐτὸς ὁ στίχος τοῦ ποιητῆ δὲ μπόρεσε νὰ ξεκολλήσῃ ἀπὸ τὸ νού μου κάθε φορά πού ὁ δρόμος μ' ἔφερε ἀπ' τὸ μέρος, πού παύθησαν τὰ παρακάτω περιστατικά, ἀπ' τὴν ἀκρὴ τῆς μικρῆς πόλης, πού ἀ-

κόμα στέκει θλιβερὸ σκράβαλο ἡ κούλια τῆς κροπόταμου, καθὼς τὸ λέν ἀπὸ μιὰ φορά στὸν τόπο ἕνα παλιὸ σπιτί στενόψηλο κοντὰ στὸν ποταμὸ, ἀντικρυνὰ στὸ κάστρο. Τόχε χτίσιε ἕναν καιρὸ ἐκεῖ στὸν ὄχτο κάποιος σουλιώτης καπετάνιος γιὰ νὰ γνάντευῃ τὰ βουνὰ τοῦ τόπου του καὶ στερνὰ, στὶς μέρες πού ἀρχίζει ἡ ἱστορία μὰς, τάγορασε ὁ Θῶμος Κρανιάς γιὰ νὰ τρυπώσῃ μέσα τὰ τέσσαρα παιδιὰ κκι τὴ γυναίκα του, σὰν ξαναβρέθηκε ἄξαφνα παυμένος.

Τὸνομα Κρανιάς δὲν τὸ λάμπρυνε πρῶτος ὁ τίτλος τοῦ ἐπαρχοῦ, πού ἔπαιρνε ὁ Θῶμος Κρανιάς· δταν ὁ ξάδερφος του βρισκονταν στὴν ἐξουσία. Ἡ φριελιά πού τόφερνε ἦταν μιὰ ἀπὸ τίς κυρίαρχες στὴν ἐπαρχία με τὰτελειώτα βουνὰ καὶ τοὺς ἐνὶ τοὺς δῆμους, ξακουστοὺς γιὰ τίς ἀρχαιοπεπετες ὀνομασίες τους, τὰ κόκκινα ξυνόμηλα καὶ τίς μακριές, γρυπὲς μύτες τῶν κατοίκων τους. Ἐναν ἀπ' αὐτοὺς τοὺς δῆμους κυβέρνησε τέσσαρα χρόνια ὁ Θῶμος Κρανιάς στὰ νιάτα του. Μὰ οἱ ἀνάγκες τοῦ κόμματος τάπαίτησαν νάφισῃ τὴ σκοτοῦρ' αὐτὴ σὲ ἄλλον, κ' ἡ γυναίκα του, κόρη κ' ἐκείνη δῆμαρχου πλαιοῦ, σὰ νὰ δολώθηκε περισσότερο ἀπ' τὸν τίτλο τῆς κυρὰ ἐπαρχίνας κ' ἔτσι ἡ οἰκογένεια Θῶμου

Κρανιά πήρε τὸ ραβδί τοῦ στρατοκόπου καὶ περιέφερε περίπου δεκαπεντε χρόνια μπυγάγια καὶ παιδιὰ σὲ κάμπους καὶ βουνὰ καὶ πέλαγα.

Σημεῖο ξεκινιμοῦ στὴν περιπλάνησι κατανησε μοιραία τούτη ἡ μικρὴ πόλη κοντὰ στὸν ποταμὸ. Ὅχι γιατί ὁ Θῶμος Κρανιάς εἶχε καημὸ, σὰν τὸ γεροσυλιώτη, νὰ βλέπῃ ἀπ' τὸ μπαλκόνι τοῦ ἐπαρχείου της, μακριὰ τίς τριήμες τῶν βουνῶν τοῦ τόπου του—τρανήτερο καημὸ εἶχε ὅπου ἦταν τὰ πεσκέσα πιὸ πλούσια—μὰ ἀπὸ κείνα τὰ βουνὰ κατέβαιναν καὶ ξεχειμαζῆαν γύρω στὸν κάμπο τὰ κοπάδια κ' ἡ ἀργατιά τοῦ τόπου του. Αὐτὴ ἡ ἀργατιά ἔστειλε ττὴ βουλή ἀφέντη της τὸ Δῆμο Κρανιά, γι' αὐτὸ κ' ἡ πρώτη ἔγνια τοῦ στερνοῦ, σὰν ἔρχονταν στὴν ἐξουσία, ἦταν νὰ στέλνῃ ἐπαρχο ἐδῶ τὸν ξάδερφό του Θῶμο. Γιατί καὶ πὼς ἡ ἔγνια αὐτὴ, δὲν ἔχει σχέση με τὴν ἱστορία μὰς. Μὰς φτάνει μὲν πὼς αὐτὸς ἦταν ὁ λόγος, πού, δταν τάπαίτησαν οἱ ἀνάγκες τοῦ κρατοῦς, ἀπὸ τὴν πόλη κοντὰ στὸν ποταμὸ ἔπαιρνε τίς πιὸ πολλές φορές τὸ φύσημα τοῦ ἐπαρχο Κρανιάς. Μὰ ἀνεπάντεχα σὲ μιὰ κλογὴ ἡ ἀργατιά δὲν τὸ δυνήθηκε νὰ στείλῃ στὴ βουλή τὸ Δῆμο Κρανιά κκι ὁ ξάδερφος, ἀντὶ φύσημα πού πρόσεμενε, ἔλαβε ξαφνικά τὴν παύση του.

στυλώνεται στην Κρήτη, κλονίζεται από την τούρ- κική κυριαρχία. 'Απάνου από το Σολωμό έρχεται για τρίτη φορά ο σκολαστικός κλασικισμός. 'Η νεώτερη φιλολογία γυρίζει τώρα πάλι με δυνατή αντίσταση των ακαδημαϊκών στο δρόμο που δείχνει διάφορα ακόμα τμήματα του Σολωμού. Τό πάθος του αγώνα και το ένδικαίον του έθνους φαίνεται ζωηρότερο από κάθε άλλη φορά. Οι όπαδοί του Νέου αγωνίζονται για τα ψηλότερα αγαθά του έθνους τους, για μια εθνική γλώσσα, μια εθνική φιλολογία και έν γενεί για εθνικό χαρακτήρα.

Τό δικαίωμα της ζωής είναι με τό μέρος τω νεωτεριστών και πρέπει να εύχόμεστε για καλό του 'Ελλ. έθνους να μήν εμποδίσουνε πάλι ή βία και ή τύφλα τό εκκολοθητικό βλάστημα της καλής φύτας. Κάτι παραπάνου κι απ' τή φιλολο- γία κρέμεται στο ζήτημα — γιατί τό γλωσσικό ζή- τημα δέν άγγίζει μοναχά τό φιλολογικό και παι- δαγωγικό μά και τό πολιτικό ακόμα. 'Η εξαπλω- τική δύναμη του έθνους εμποδίζεται (έτσι λ. χ. στη Μακεδονία) από τις ανάποδες γλωσσικές συν- θηκες που φυσικά πιδ πολύ στα σκολια της σκλα- βωμής; 'Ελλάδα; γίνονται δυσάρεστα αισθητές. 'Ε- θνος που παρατάει τή μητρική του γλώσσα και φτά- νει ως εκεί που νάν τή βρίζει μισοαρνιέται κιόλας τήν ύπαρξή του τουλάχιστο στα μάτια της 'Ευρώπης. Στο συναγωνισμό του πολιτισμού με τα λοιπά έθνη της Βαλκανικής ή 'Ελλάδα τότε μόνο θα μπο- ρήσει με σταθερή επ'τυχία να παραβγει δτανόπως σ' όλες τις σφαίρες της ζωής έτσι και στο ξεφανέρωμα των ιδεών της δέν άποναρκωθεί, μά σεβαστεί τήν πρόοδο και τή φυσική ξετυλιξία.

Πάτρα

ΜΥΡΙΑΕΛΛΑ

Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΡΑΜΑΤΑ

1 ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ

2—Ο ΑΣΩΤΟΣ

3—ΟΙ ΑΛΥΣΙΑΣ

Ποιούνται στο γραφείο του Νουμά 1 δραχμές τα τρία. Μοναρά οι «'Αλυσίδες», τρεις δραχμές. Στις έπαρχίες και στο έξωτερικό στέλνονται δίχως παραπανιστό έξοδο για τα ταχυδρομικά.

ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Τό άρθρο του κ. Πουλημένου (**) επειδή άγγί- ζει πολλά ζητήματα, δίνει και άφορμή σε πολλών ειδών συζητήσεις. 'Αφίνοντας τα ιστορικά να συζη- τηθούν από τους πιδ ειδικούς, ήθελα να μιλήσω εδώ για έν άρισμένο κομμάτι του άρθρου αυτού, που κατά τή γνώμη μου είναι από τα κυριώτερα, γιατί αποτελεί ένκ από τα πιδ σπουδαία ύλικά της βάσης του συστήματός του.

Και πρώτα μια άναγκαία επεξηγήση. Στην 'Ελλάδα υπάρχουν δυό σχολές ανθρώπων. 'Η σχολή των άπαισιόδοξων και ή σχολή των αισιόδοξων. Οι πρώτοι εκυριαρχούσαν ως τα τώρα, δείχνοντας όλες τις λεπτοίρειες της σκαπίλας της κοινωνίας μας, καυτηριάζοντας κάθε μέρα και κάθε ώρα και τό πα- ραιμικρότερο σύμπτωμα της διαφθοράς μας, βρίζον- τας κι' έλολύζοντας. Τίποτα όμως περισσότερο. 'Όλη ή δράση τους και ή πολιτική τους περιορί- ζουνταν στις φωνές και στην άπαισιοδοξία, μά κανείς τους δέ βγήκε τέλος πάντω να μάς δείξη τον τρόπο που ή' έπαλλαχτούμε απ' όλα αυτά τα κακά και τα ψυχρά που μάς διηγόντουσαν. — Κατάντικρυ σ' αυτούς φανερώθηκε τώρα τελευταία ή καινούργια και τρομερή τάξη των αισιόδοξων. 'Ετούτοι οι χρι- στιανοί τα βρίσκουν πάλι όλα καλά κι' άγια, και ελπίζουν μάλιστα πως γρήγορα ή φυλή μας θα τρα- βήξη μπροστά, δείχνοντας τό δρόμο για τήν πρόοδο και στή σαπισμένη 'Ευρώπη, γιατί ή φυλή μας έχει σπρίγγος νεανικό, ζωτικότητα, έξυπνάδα κτλ. κτλ. Βρίσκουν οι πρώτοι, έξυμούν οι δεύτεροι, φωνές έκει- νοι, φωνές έτούτοι και τό πράμα πάει λένοντας. Τι μένει τώρα στο βάθος από όλες αυτές τις φωνές; 'Ένκ μεγάλο και βαθύ τίποτα. 'Η πολιτική στο μεταξύ ακολουθεί τό χαθα της, κ' ή κοινωνία τα καλαμπούρια της.

Μίς σ' αυτόν τό φαύλο κύκλο φανερώθηκε πέρσο

*) Τό κομμάτι τουτό γράφτηκε πριν δημοσιευτ ή τό δεύ- τερο άρθρο του κ. Πουλημένου, όπου φαίνεται κάπως ρι- ζοσπαστικώτερος δ κ. Π., έτσι που σε πολλά μέρη να συ- φωνάμε. Δημοσιεύοντας λοιπόν τώρα τό κομμάτι τουτό, τό κάνω μόνο για να τραπεθήω τήν προσοχή όλων μας σε μία ριζωμένη ιδέα που έχουμε μέσα μας για τή φυλή μας, παίρνοντας άφορμή από μία άρισμένη περίοδο του πρώτου άρθρου του κ. Π.

**) Κοίτα 311 φύλλο του «Νουμά». «'Η' 'Ελλάς και ή Κοινωνισμός».

τό βιβλίο του Σκληρού. Πρέπει νάν τό κατατάξουμε στη μία άτ' τις δυό τούτες μερίδες; 'Όχι βέβαια. Γιατί βασίζει μίν ό Σκληρός τήν πραγματεία του στη σαπίλα, περαδεχόμενος έτσι τις ιδέες της πρώτης σχολής, αλλά διαφέρει πολύ από τή σχο- λήν αυτή, που ή ενέργειά της είναι πέρα και πέρα ουτοπιστική. Και διαφέρει, γιατί εξηγεί τή σαπίλα και τα συμπτώματά της και δείχνει σύστημα ένεργ- γειας για διόρθωση του κακού.

Σά βιβλίο όμως στηρίζουμε στις ιδέες των άπαισιόδοξων δέν μπορούσε να κοιταχτ ή μ' είναικό μάτι από τον κ. Πουλημένο, που τα γραφόμενά του μάς φανερώνουν πως άνήκει στη δεύτερη σχολή. Και διακρίνει μίν τό σκοπό του Σκληρού, δέ θέλει όμως να ιδή, ποτισμένος απ' τις αισιόδοξες ιδέες του, τήν ένδειξη και τήν επεξηγήση της σκαπίλας που έκθέτει έκείνος. 'Ετσι, γράφει πως «λυπούμεθα που οι κατηγορίες κατά της άστικής» μας τά- ξεως δέν είναι συγκεκριμένα και σαφείς. 'Ούτε καταχρήσεις καταγγέλλονται, ούτε άδικες έκμε- τаллеύσεις, ούτε ιδέες όπισθοδρομικές, αλλά κα- ταγγέλεται ως στασιμότης και σαπίλα της άστικής μας τάξεως τό ρουσφέτι...»

Τούτο τό συμπέρασμα του κ. Π. από τα λόγια του Σκληρού για τήν άστική μας τάξη, είναι έκ διαμέτρου αντίθετο από κείνα που σκέφτηκε και άποτύπωσε με λόγια στο βιβλίο του έκείνος. 'Ούτε άσφείς είναι οι κατηγορίες, ούτε κατηγορείται τό ρουσφέτι μονάχα για σαπίλα.

Και για να εξηγηθώ: Δυό πράματα, απ' έσα καταλαβαίνω, περαδέχεται ό Σκληρός για κεντρι- κές αιτίες της τωρινής μούχλας. Πρώτο, τήν ψευτο- ρεουδαλική ιδεολογία που ακολουθήσε ή κυριαρχούσα άστική τάξη, και δεύτερο, τήν ανεξέλεγκτη κυ- ριαρχία της τάξης αυτής. Και ή δεύτερη μάλιστα αιτία μπορεί να θεωρηθ ή εν μέρει έπακολούθημα της πρώτης.

Και εξηγεί: 'Η πλουτοκρατία ήμα πηρε τή διοίκηση του κράτους στα χέρια της, έχοντας υπ' όψη πως τό ελληνικό κράτος δέν περιείχε όλόκληρο τό στοιχείο του ελληνισμού, όφειλε κατ' ανάγκη να ύποστηρίξη στο πρόσωπο του Πατριάρχη τον άγνωστο αριθμό των άλλων όμοφύλων, ύποστηρίζον- τας έτσι ένα μισορεουδαλικό, πατριαρχικό σύστημα. 'Ακολουθώντας τέτοια πολιτική προς τους έξω 'Ελληνες δέν μπορούσε ν' ακολουθήση αντίθετη προς τους μέσα, κ' έτσι ό άριστοκρατικός ιδεαλισμός

Πρωτόφαντο δέν ήταν τό κακό, αλλά κι ό δρό- μος στα βουά ποτέ κλεισμένος τόπο από τα χιόνια, τα παιδιά τέσσερα κ' ή κυρά Θώμενα της γνώμης και μήν κουβαληθούν εκεί να καρτερίσουν τον ξαναδιορισμό.

Σε τέτια ώρα βρέθηκε σανίδα σωτηρίας ή κού- λια του σουλιώτη καπετάνου. Στις δυό της κάμα- ρες έπρεπε να στριμωχτ ή δπως έπως ή οχμελιά κ' ή πρώην έπαρχίνα να στήση στο κατωγι τον άγκα- λιο για τα προικιά της Φρόσως, της μεγάλης κό- ρης. 'Ηταν ό ίδιος άρχαλιός που της είχε ύφάνει ή μάννη της και τα δικά της προικιά κ' ή έπαρχίνα τον κουβαλούσε χροτάμο θυμητικό όπου κι αν πή- γαινε. Κ' ή άνοιξη, σαν ήρθε, τους βρήκε όλους βο- λειμένους; μά χαρά στην παλιά κούλια. 'Η γέρινη μελικοκιά μπροστά στο νεροχύτη δξω στη σκάλα μάζευε πλήθια τα πουλιά για ναποξ λογιάζουν τα όνειρα της Φρόσως, με τον καρπό της εφδιάζε τή σκάστρα του μονάκριβου άγοριού Γεσίλα κ' έρχιχε ίσκιό δροσερό τό κλακαίρι στο ρούφημα τάπογεμα- τισανού καφέ του Θώμου Κρανιά; ή άροποταμιά με τα γυλιστερά πεντάβολα και τήν έρμιά της έπλώνονταν πλατά να τρέχουν οι δυό άλλες θυγα- τέρεις ξεπόλυτες κή να μή χαλάν παπούτσια τά-

πόμερο, ή μονάξ αν περραγγεμένα για τήν πρώην έπαρχίνα, να κάνη μοναχή με τή μεγάλη κόρη της; όλες τις δουλιές χωρίς κανέναν να τις βλέπη; τέλος πάντων κελεπούρι άληθινό ή κούλια του σουλιώτη για ένκ παυσανια υπάλληλο. 'Η κόρη του παλιού δημάρχου άπόδειχνε άλλη μια φορά τό γνωστικό της νού στον έντρα της και του- τους βαρκεστιμέιους πιά απ' τό σήκα άπίθω, αν είχε κλείση τή σύνταξη, θα προτιμούσε τήν ήσυχία της γωνιάς αυτής απ' όλες τις έπαρχικές τιμές, τα πλάτσικα, που πάν στον άνεμο όπως κ' έρχονται, τα πισκέσια, που χαλάν μονάχα τό στομάχι. 'Από τό τελευταίο σοβικά παραπανα δέν είχε ά- κόμα ό Θώμος Κρανιάς; ως τόσο έ.εί που κέντρωνε τις άγροσυκίες στον κήπο, ή κλάωνε τήν κληματα- ριά με τό φτακούλι ότο μπορούσε πιδ ψηλά, για να μη φτάνουν τα ζκλίμα οι κόρες του τις άγοριδες (που έκοβαν τό φγι μ' αυτές και γλύτωναν λε- μόνια), μά κάπια θλίψη έσμιγε μέσα του με τή χαρά της ώρας, που, αλλάζοντας τα πράγματα, θα τον έρριχναν ξανά στην περιπλάνηση.

Και πράγματι αυτά δέν άργησαν ναλλάξουν. 'Ο Δήμος Κρανιάς ήρθε στην έξουσία πάλι και τα εί- δυλλιακά όνειρα του παυσανια έδωσαν τόπο σε πε-

ζότερα έντιχτα. 'Η κυρά Θώμενα άρχισε τό λιαν- οσύνητα κ' ή άμφιβολία ήταν μόνο αν τα μπαούλα θα δεθούν για μακρινή ταξίδη ή μονάχα για τό έπαρχείο μέσα στην πόλη. 'Απάνω αυτού όμως ήθε τάνεπάντεχο. 'Η νέα κυβέρνηση κατάρ- γησε τα έπαρχεία κι ό πρώην έπαρχος έπρεπε να στρέψη να πάη γραμματικός σε νομαρχία Γραμμα- τικός; ό Θώμος Κρανιάς; ό δήμαρχος έναν καιρό! Τό έλκχιστο διευθυντής, έπίμεινε ή πρώην έπαρ- χίνα. Μά μάς ματιά στα πόδια τω παιδιών, στα σύγνεφα που όλοένα χαιχάλωναν απ' τα βουά, έν' άντρίχιασμα ψιλό απ' τό βαριαδάκι της ποτα- μιάς κι από τό χρέος του μπακάλι κι ό Θώμος δέχτηκε. Μά ή δυσκολία δέν ήταν μοναχά στο πέ- σιμο της μύτης. Δίχως ναίκε τζάμπα πιά, δίχως τυχερά, δίχως πεσκέσια, με τό μιστό ξερό πως θα τα βγάλουν πέρα έξ νομάτοι; 'Η φρόνηση της κυρά Θώμενας ήθε εύκολα τή λύση. Νά πάν, ό έν- τρας της μοναχός στη θέση του. Αυτή και τα παι- διά μ' έκεία τα λιγοστά που θα τους στέλνη, θα οικονομηθούν καλλίτερα εδώ στην έρμιά, παρά στην πολιτεία που θέλουν λούσα, φερέματα, σπύτι καλό και χάρια δούλα. 'Εκει πρέπει να φάνωνται, όπως άξίζει στη θέση τους και στόνομα της φαμελιάς.

των Πικτιοκρατικών αντιγράφηκε κατά γράμμα και στους ελεύθερους Έλληνες, σ' ένα κράτος καθολοκληριανό ατιμικό φτιάνοντας έτσι ένα άλλοκοτο, άμορφο σύστημα, του οποίου το κύριο χαρακτηριστικό είναι η όπισθοδρομήση. «Πάσα, έστω και βαθμιαία ενεργητική μεταρρύθμιση, σύμφωνα με το πνεύμα της εποχής και τας νέας απαιτήσεις του λαού, . . . δεν ήδύνατο παρά να τύχη άμειλικτου κκταδιώξεως ως αντίβάνουσα προς τας ιστορικές παραδόσεις» και την ιστορικήν δθθεν «ένότητα» του έθνους. Ταιουτοτρόπως τ' έπικρόν και τ' ό μέλλον με έλαφράν την συνείδησιν τραγιάζονται εις τ' ό παρελθόν !» Η πολιτική λοιπόν τούτη των ιστορικών παραδόσεων έφερε την ψευδοφουδαϊκήν ιδεολογία, δλόκληρο ούτοπιστικό σύστημα, που ακολουθεί τ' έλληνικό κράτος.

Η δεύτερη αίτια τώρα: «Η ανεξέλεγκτη κυριαρχία της πλουτοκρατίας». Έτσι, δυνατό να γίνη άλλως; Όχι. Γιατί «εθναγενής άριστοκρατία λείπει, ως εκ τούτου και ούδεμία πίεσις ή εξέλεξις άν.θεν. Έπίσης πλήρης έλλειψις αντιπολιτεύσεως κατωθεν. Ο κατώτερος λαός έστερημένος οίκοδόηυτε κοινωνικής μορφώσεως. . . κοιμάται βαθεία !» Και ή δεύτερη τούτη αίτια είναι άποτέλεσμα της πρώτης, γιατί ή κυριαρχούσα τάξη με την πολιτική της μεγάλης ιδέας και των μεγάλων λέξεων, κατώρθωσε ν' άποκοιμήση τ' ό λαό, έπομένως τή μοναδική αντίδραση που μπορούσε νάχη.

Αυτί; είναι οι κεντρικές αίτιες που βάζει ή Σκληρός. Όποιος τις νοιώσει και τις παραδεχτεί, θά συμφωνήσ η μαζύ του, πως όχι μόνο τ' ό ρουσφέτι, μα και όλα τ' άλλα, γλώσσα, θρησκεία, έπιστήμη, τέχνη κτλ. είναι άπλά ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ και άναγκία άποτελέσματα των δυό αυτών αίτιών (που βραίνουν κατ' εύθειαν και μονάχα την κυριαρχούσα πλουτοκρατία), και πως ακριτική δευτερευόντων ή τριτευόντων άνωμάτων συμπτωμάτων είναι έντελώς άσκοπος έν δεσφ δέν θίγεται ή κεντρική αίτια.»

Οι κατηγορίες λοιπόν του Σκληρού προς την κυριαρχούσα τάξη είναι, θαρρώ, σαφέστατες και καθάρωτατες. Τ' ό τι τ' όρα δ κ. Π. δέν τις βρίσκει τίποτες, θά πη π' ό; ή δέ διαβάσε τ' ό «Κοινωνικόν μας ζήτημα» και τ' ό διαγράφηκε άλλος τ' ό περιεχόμενό του, ή τ' ό διάβασε μόν ό ίδιος, αλλά τ' ό βράδυ σ' ό κρεβάτι του, με τ' ό κερί, δταν τ' ό βλέφαρά του βαραινάν κ' έπεφταν. Και είναι κήμας πως οι περισσότεροι άπ' όσους τ' ό διαβάσαν, έτσι τ' ό

δικάσαν κ' εκείνοι. Γιατί άλλως ή συζήτηση που άνοιχτηκε θά εύρισκε σ' ό πολλές μεριες αντίκλαλο, και δέ θά γύριζε μοναχά σ' ό τρία τέσσερα πρόσωπα, που κουράστηκαν σ' ό τέλος να συζητούν, βλέποντας τέτοια νεκρική άδιαφορία γύρωσ τους. Όμως ένα τέτοιο συνοπτικώτατο, αλλά και πλούσιο σ' ό ιδέες βιβλίό δέν έπρεπε να διαβάζεται επίπολαια, σ' άν άνάγνωσμα βραδυής εφημερίδας, μα να μελετιέται.

Και για να ρθούμε σ' ό άλλο σημείο: Λέει ό κ. Πουλημένος. «Έχουμε την πεποίθηση που δταν φθάση ή κρίσιμη στιγμή, θά καταρέψη ή κουρασμένος κόσμος της Δύσεως, και δέν άμφισβόλλουμε που τότε τ' ό μέλλον εις την ήπειρωτικήν Ευρώπη ή άνήκη σ' ό ζωτικότερη των συγχρόνων φυλών, την Έλληνική.» Η έκφραση τούτη κάθε άλλο παρά παράξενη ή καινούργια μάς φαίνεται. Την άκούμε δά κάθε μέρα. Και την έμάθαμε πρώτα πρώτα σ' ό σχολείο. — Άλλ' πριν μπούμε σ' ό λεπτομέρειες, άς δρίσουμε κάπως σαφέστερα τή «ζωτικώτητα». Ποιά είναι τ' ό έξωτερικά της γνωρίσματα; Η φιλεργία, ή έκπολιτιστική κίνηση, ή εκλαίκεψη της έπιστήμης, τ' ό δημιουργικό πνεύμα, ή αγάπη της ζωής κτλ.

Άς παραβάλουμε τώρα τή ζωτικότερη των φυλών, την Έλληνική, με μιά από τις κουρασμένες φυλές της δυτικής Ευρώπης. Και επειδή δ κ. Π. ζή σ' ό Λειψία, άς παραβάλουμε τούς Έλληνες με τούς Γερμανούς.

Ζω κ' έγώ σ' ό μιά γερμανική πόλη, όμως πολύ μικρότερη από κείνη που διαλέξε δ κ. Π. Οι κάτοικοί της δέν είναι περισσότεροι από 30,000. Η ζωή της, ήρεμη σ' ό η ποικιλία της. Και σ' ό δίνει εύκαιρία να μελετήσης τ' ό λαό, τ' ό γούστα του, την ανάπτυξή του. Έτσι είδα κ' έγώ με λύπη μου τή διαφορά που μάς χωρίζει από τούς Γερμανούς. Η μικρή κοινωνία κάνει να μη σ' ό ξεφεύγη ούτε τ' ό παραμικρό σημάδι της ζωής της, άμα έχει άρεση να ιδής. Δέν παράμεινα για πολύν καιρό συναχώς σ' ό μεγαλύτερες γερμανικές πόλεις, αλλά ή ζωή μιάς μικρής πόλης δέν μπορεί παρά να είναι άντανά κλαση της ζωής δλόκληρης της φυλής. Έτσι τ' ό σημάδια της ζωτικώτητας, που μου δίνει ή μικρή κοινωνία που ζω, μπορούνε να εφαρμοστούν σ' όλη τή φυλή.

Η εργασία παίζει τήν πρώτο ρόλο. Υπάρχει

εδώ εργοστάσιο φημισμένο σ' όλον τόν κόσμο με τρεις χιλιάδες εργάτες. Ζητιάνο σ' ό δρόμο δέ θά συναπαντήσης. Κανένας δέ θά καμωθ' ή ν' ό ξεγελάση αν τυχ' ό κ' έρθη σ' ό δσοσηψίες μαζί σου. Φανερά σημάδια τ' ό λαού, που άγαπάει τή δουλειά. Κι' άμα ό λαός άγαπάει τή δουλειά πηγαίνει μπροστά. Και για ν' άγαπάει τή δουλειά θά πη π' ό; έχει ζωή μέσα του κ' άρεση να κουνιθ' ή

Σύγκριμα με την εργασία που τ' ό δίνει, φροντίζει ή κοινωνία και νάν τόν μορφώνη. Κι' άγαπάει να τόν βλέπει να μορφώνεται. Διαλέξεις σ' ό άνοιχτές σάλες γι συντακί κάθε μέρα, ή μιά άπάνου σ' όλην άλλη. Για όλα τ' ό κοινωνικά ζητήματα. Κι' ό εργάτης, κ' ό μπακάλης, κ' ό δούλα, πάνε τ' ό βράδυ κ' άκούνε. Δίστανονται ένδιαφέρο, άναγκη να πάν ν' άκούσουν. Και με τ' ό να παρακολουθούν ταχτικά μορφώνονται έτσι, που ξέρουν έπειτα να συζητούν με τόν ίδιο τ' ό καθηγητή που μιλάει. Κ' άιστάνονται την άνάγκη της σκέψης.

Η θρησκεία, ό σοσιαλισμός, τ' ό ζήτημα της χειραφέτησης, είναι θέματα από καθημερινές δικλέξεις. Ποιός από τούς γραμματισμένους τούς δικούς μας τολμήσε ποτέ, όχι να μιλήση δημοσία, μα ν' άγγίξη μόνο, έστω και με πλάγιο τρόπο, ένα από τ' ό ζητήματα τούτα; Έδω πραχτές άκουσθηκε μιά διαλέξη με θέμα: «Αυτόματη γεννηση ή δημιουργία;» Μίλησε ό σύλλογος των Μονιστών σ' ό λαό, ζητώντας νάν τ' ό δημιουργήση μιά καινούργια, πιο φιλελεύθερη θρησκεία. Κι' ό λαός γύμισε τήν αίθουσα. Κ' άιστάνονται την άνάγκη πιο φιλελεύθερης θρησκείας οι άνθρωποι εδ' ό, που βασιλεύει τ' ό απλούστερο και φιλελευτερώτερο ήρησκισμα: «Ο προτεσταντισμός! Έμεεις όμως κρατούμε τις πόρτες μας διπλωμανταλωμένες. Πρέπει να φυλάμε τούς εθνικούς μας θησαυρούς! Κι' αν τολμήση κανείς κκμμά φορά ν' άνοίξη μιά χαραμάδα, για να φυσήξη ελαφρά μέσα ό καθαρός άγέρας και να καθαρίση τή μυυχλιασμένη άτμοσφαιρα, θαν τ' ό πνίξου, οι καλοβελητάδες τ' ό έθνους και θά σπάσουν τις κκμπάτες τους οι εκατόν ογδόντα πέντε εκκλησίες που λειτουργάνε σ' όλην Αθήνα, φωνάζοντας τ' ό λαό ν' άποτελεώση τόν προδότη. Γι' αυτό όμως και βλέπουμε πως ό Γερμανικός λαός είναι όχι μόνον ό πιο άναπτυγμένος έσως, αλλά και σχετικώς ό τιμωότερος τ' ό κόσμο.

Υπάρχουν εδ' ό βιβλιοθήκες που άπλοποιούν επίσημινικά συγγράματα για να μπορ' ή νάν τ' ό δια

εδώ συνήθισαν, εδ' ό, όπως και να ζ' όν, τούς ξέρει και τ' ό έχτιμάει όλος ό κόσμος.

Ο Θώμος Κρανιός άναγνώρισε τή λογική και με καρδιά θλιμένη ήρισε την κούλια τέκνοπότα μου, τ' ό σκάλισμα σ' όν κήπο και τούς άγαπημένους του. Πικρός ήταν ό χωρισμός και σ' ό η γυναίκα του κ' ήρθαν στιγμές που τ' ό μετάνιασε για τήν άπόφασή της. Μα οι προφάσεις που έφερε σ' όν άντρα της δέν ήταν μόνος λόγος που τήν έκαμε να βρ' ή τή λύση αυτή.

Κάπια άλλη σκέψη κρύβονταν πίσω από κείνες, και ή άλλο μελετούσε μέσα της, τ' ό ίδιο πράγμα που τήν έκαμε πρωτότερα να προτιμήση αυτή τή στενή κούλια άπ' όλην άπλοχωριά τέρχοντικού της άδερφής της σ' ό χωριό. Ένα πλουσιόπαιδο τ' ό τ' όπου εδ' ό τριγύριζε από καιρό τή Φρόσω της, άπόταν καθούταν ακόμα σ' ό έπαρχείο. Σ' ό πρώτο δέν τ' ό άρεσε τ' ό μύνας. Η άράδα της δυχατέρας της δέν ήταν να κρεμιέται σ' ό παραθύρα. Τ' ό φιδέριζε πως θά τ' ό κόψη τ' ό μαλλιά, θά βάλη τόν πατέρα της να τ' ό λιανήση, μιά μέρα κιάλα που τήν ξαδιαντράπηκε τ' ό άστραψε ή ίδια δυό τρεις σ' ό μάγουλα μα άγάλιξ άγάλια ήρθε δίχως να τ' ό νιώση σ' ό λογικώτερο συλλογισμό. Άν δέν τηράξη

μοναχή της ή κόρη της, ποιός θά τ' ό βρ' ή τόν άντρα; Ο πατέρας της θά τ' ό τόν βρ' ή σ' όν καφενί, ή θάρθουν μοναχά τούς τ' ό πιτσιχπόπουλα να τ' ό γυρέψου άπ' ό κούλια; Τ' όνομα της φαμελιάς της τίμιο είναι βέβαια κ' άκουσμένο κ' ή κόρη της νοικοκυρά κ' όμορφη κοντ' ό στ' όλλα, μα όπω; κατάντησε ό κειρός μας, ελ' ό γαμπροί ρωτάνε πρώτα πόσα έχει ή κόρη. Κ' ή δυχατέρα της που να τ' ό βρ' ή; Άπ' ό τ' ό καζάντι τ' ό πατέρα με τ' ό έπαρχιλίκι, ή άπ' ό τις πέντε δέκα πεζούλες που έχει ή μάνια σ' ό χωριό δική της προίκη; Άλλο δέν τ' ό μένει λοιπόν παρά πως να μπερδέψη κανέναν με τ' ό κάλλη της και να σιγουρευτ' ή. Δύσκολα χρόνια. Οι άλλες δυό κατόπι της άξάνουνε με τ' ό φουρκίδι.

Έτσι σκέπτονταν ή κυρά Θώμεν κ' άρχισε να κλη τ' ό μάτια σ' ό άργολαβισμα της κόρης της. Κάπιες άμφισβόλιες της για τ' ό σκοπό τ' ό νέου που τήν κυνηγούσε, τις σκόρπισε ή άπάντηση μιάς φιλενάδας της, μιάς προετιγής, που τήν έβαλε να τόν ξετάξη άπόξω άπόξω: «Τ' ό παιδί έχει καλό σ' ό νού του, ζυρλαίνεται για τήν έπαρχοπούλα και καρτερεί μοναχά να γένη δικστής κιαπέ νάν τ' ό γυρέψη τίμια από τόν πατέρα της. Τώρα φεβ' ήται κιάλα μα δέν τ' ό τ' ό δόση». — «Μή δέν τ' ό τ' ό δόση!»,

είπε μιά της ή έπαρχίνα, μα δέν τ' ό ξεστόμισε. Η ήπεροχή σ' ό σ' ό τ' ό κόρης της, που άναγνώριζε τ' ό τέκνο τ' ό μπακάλη μ' όλα τ' ό πλούτη του, τ' ό ξύπνησε τήν άρχοντική περηψία μιάς της και τ' ό συναισθημα τ' ό θεσης της τήν έκαμε να πάρη άέρα και να ψθυρίση μόνο: «Σ' άν έρθη ή ώρα τόν πατέρα της τόν κκταφέρουμε».

Και περιμένοντας τήν ώρ' ό αυτή, ήρισε τόν άντρα της να φύγη μοναχός του. Πολλές φορές στο χάζτηνε να τ' ό τ' ό πη, να μαιριστ' ή μαζύ του τήν ώραία έλπίδα, μα πάντα τόν πειρασμό τ' ό νίκησε ή ιδέα πως θασθ' ή καλλίτερα αν τόν ξαφόνιση με τ' ό λειωμένο πράμα. Η κυρά Θώμεν δέν άγαπούσε τ' ό μπερδέματα. Όσο κ' αν ήξερε πως ό άντρας της δέν παρανακατώνεται σ' ό γυναίκες δουλιές, ως τόσο ατί τ' ό θες και τ' ό γυρεύεις, ό άνεμος έχει πολλά ποδάκια, συλλογιόνταν πάντα και σ' ό παινε και καρτερούσε.

Μα ή μοίρα άλλα λογάριζε. Άπάντεχα, πριν να παράση χρόνος άπ' ό χωρισμό τ' ό τ' ό της, ή ξαφνός θάνατος τ' ό χωρίσε άπ' ό τ' ό σχεδία και τ' ό όνειρά της. «Μύνας, μη μπαίνεις σ' ό νερά, είσ' άσυνήθιστη δέν έπιχε τ' ό καλοκαιρί άκόμα», τ' ό παρακάλεσε ή δόλια Φρόσω. Μα έρχονταν γιορτές.

βάζη ὁ λαός. Τις θεωρίες τοῦ Darwin καὶ τοῦ Haeckel, πῦναι ἀλλουνοῦ παπᾶ βγαγέλιο γιὰ τοὺς δικούς μας φοιτητές τῆς φιλοσοφίας, ἰδῶ μὴ πορεῖ νὰ σοῦ τις πῆ ἢ δούλα σου. Κι' αὐτὰ δὲν προέρχονται ἀπὸ μίμηση ἢ ψευτοεπίδειξη γνώσεων, ὅπως θὰ φανταστοῦμε. "Ὁχι. Ὁ λαός εἶναι ἀναπτυγμένος ἔτσι, πὺ νὰ χρειάζεται τις θεωρίες αὐτές. Κι' ὄχι μόνον αὐτές, μὰ καὶ σοσιαλιστικὲς καὶ κοινωνικὲς καὶ λοιπὲς ἐν γενεῖ.

Ἐμεῖς ὅμως οἱ Ἕλληνες ἐντελῶς ἀστόχαστα κι' ἀπὸ κληρονομικὸ ἐγωισμό, συνειθίσαμε νὰ θεωροῦμε πὺς ὅλες οἱ φυλὲς εἶναι στραβὲς κι' ἀνάποδες, ἔξεν ἀπὸ τῆ δική μας. Φανταζόμαστε τοὺς βόρειους λαοὺς ἀργολινητοὺς καὶ σιωπηλοὺς, ἀδιάφορους, σκυθρωποὺς, βλάκες, κουφάρια πὺ περπατοῦνε. Κι' ὅμως συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Γιατὶ αὐτοί, πὺ ξέρουν νὰ ἐργάζονται ταχτικά τις καθημερινές, ξέρουν, μὲ ζωηράδα πὺ οὔτε φαναστήσαμε ποτὲς ἡμεῖς οἱ προνομιοῦχοι, νὰ γιομίζου τὴν Κεραική τὰ Lokal τῶν χωριῶν καὶ τῆς πόλης, καὶ νὰ ρυθμίζου τὸ βῆμα τους στοὺς ἤχους τοῦ βιολιοῦ τοῦ παιδρὸυ μουσικάντη, ζαλιζόμενοι στὸ μεθῖσι τῶν πιὸ τρελλῶν κι' ἀφρόντιστων χωρῶν.

Ἐμεῖς τῶρα, ἡ ζωτικὴ καὶ δικλεχτὴ φυλή, τί ἔχουμε νὰ δείξουμε; Φλεργία; "Ὁχι δά! Για νὰ κἀνης δέκα βήματα στὴν Ἀθήνα θὰ συναντήσης τριάντα ζητιάνους κ' εἴκοσι καφενεῖα πὺ ἀπ' τὴν αὐγὴ ὡς τὰ μεσάνυχτα βελόνι στὶς σάλες τους δὲ χωραε. Οἱ πάγκοι οὐδὲ Ζάππειο καὶ στὶς πλατεῖες γιομάτοι τις τρακόσες μέρες τῆς χρονιάς πὺ κάνει λιακάδα. Ἰδανικὸ τοῦ Ρωμοῦ εἶναι ν' ἀγοράση τί ποτα καρφίτσες, κἀνα δυὸ βελόνες, μερικὰ κουμπιά, βουρτσίτσες, χτένια, καὶ νὰ καθήτη μπρός στὸ Ταχυδρομῖο, χαζεύοντας καὶ περιμένοντας νὰ πέρη στὰ δίχτυα του κἀνας ἀτζαμῆς. Συνειθίσαμε νὰ φέρουμε αἶτιο τῆς ἀργίας μας τὸν ἥλιο. Ἀνόητες, ξέθωρες δικαιολογίες. Πὺ τὸν ἀπολαβαίνουμε αὐτὸ, τὸν ἥλιο, πὺ ἡ ἔλκυστικὴ ὁμορφία του μὰς τραβάει ἀπ' τὴ δουλειά μας; Στὴ βραειά καὶ βρώμικη ἀτμοσφαῖρα τῶν καφενεῶν. Βγαίνουμε ἀπ' τὸ σπίτι μας; για νὰ ρουφιζόμε τὴ χάρη του, καὶ τὴ ρουφᾶμε στὸν καφέ τοῦ Ζαχαράτου.

Πὺ ὑπάρχει ἡ φροντίδα τῆς κοινωνίας γιὰ τὸ λαό; Ποιὸς ἐβγῆκε ποτὲς νὰ μιλήση σωστὰ μαζὺ του, νὰ ἰδῆ τί τοῦ λείπει; καὶ τί θέλει; Κι' ὄχι μόνον δὲ βλέπου τί θέλει, μὰ δὲν τῶχουν οἱ τίποτα καὶ νὰν τὸν βρῖσουν, ἀμὰ τύχει εὐκαιρία, μὲ τὴν

ἐλαφρότερη συνείδηση πὺ μὴ ορεῖ νὰ φανταστῆ κενεῖς, ὄχι μόνον οἱ συντηρητικὲς, μὰ καὶ οἱ δικοὶ μας οἱ ριζοσπάστες, πὺ κμώνονται πὺς εἶναι ἀνοχητόματῆδες.

Πὺς εἶμαστε ζωτικὴ φυλή, δταν γιὰ μὰς ὁ λαός δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο ἀπὸ ἓνα μικρὸ σφαιρῖδιο στὸ λευκὸ μέρος βρώμικης κάλπης. Ὄταν δὲν παίρουμε χαμπάρι ἀόμα ἀπὸ τὰ μεγάλα κοινωνικὰ ζητήματα πὺ ἀράζου τὸν πολιτισμὸν κόσμον, δινοντάς του εὐκαιρία νὰ ἐργαστῆ καὶ νὰ ὄραση. Ὄταν πίσω ἀπὸ κἀθε ἰδέα κι' ἀπὸ κἀθε κίνημα ξεχωρίζουμε μόνον πρόσωπα καὶ βλέπομε μόνον ἀθρώπους. Ὄταν νομίζουμε πὺς τίποτα δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμον ἔξω ἐπ' τὴν Ἑλληνικὴ ἀρχαιολογία καὶ τὰ πατριαρχικὰ ράσα. Ὄταν δὲνουμε τὰ χέρια μας καὶ λύνουμε τὸ στόμα. Ὄταν χτυπάμε κἀθε καιούργιο, κι' δταν βλέπομε στὴν ἐπιφάνεια τὴν οὐσία καὶ στὰ ρούχα τὸν πολιτισμὸν.

*

Φονάζουμε πὺς εἶμαστε ἡ ἐξυπνότερη φυλή. Πὺ τὴ βλέπετε τὴν ἐξυπνάδα τούτη. Στὰ καλά μπουζία; Ἔχουμε νὰ δείξουμε κἀνα ἔργο; Κἀτι πὺ νὰ πιάναται, πὺ νὰ φαίνεται, πὺ μὲ τὸ δικιο νὰν τὸ χαροῦμε; Θεαρῶμε γιὰ ἐξυπνάδα τὴν κῆπως γρήγορη ἀντίληψη πὺχομε. Γι' νὰν τὴν κἀνομε ὅμως τὴν ἀντίληψη αὐτὴ, δ' ἀν συνοδεύεται ἀπὸ τὴν πιὸ ἐπικίνδυνη ἐπιπολαϊότητα. Προτιμῶ χίλιες φορές τὸ Γερμανὸ καὶ τὸν Ἄγγλο, πὺ δὲ θὰ καταλάβῃ, ἴσως τόσο γρήγορα ἔσο ἐγὼ ἓνα ζήτημα, μὰ πὺ ἀμὰ τὸ νοιάσει, θὰν τι νοιάση πολὺ βαθύτερα καὶ πολὺ καθαρότερα ἀπὸ μὲνα. Ἐἶναι ἀστείον νὰ λέει πὺς εἶμαστε ἐξυπνη φυλή. δταν μὰς λείπει τὸ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚὸ ΠΝΕΥΜΑ, τὸ κύριο τοῦτο σημεῖο τῆς ζωῆς ἑνὸς λαοῦ. Τί ἄλλο εἶναι τὰ καμῶματά μας παρὰ μίμηση, ἀστόχαστη, ἀνύπνη, μίμηση κλασικῆς σοφρότητας κ' ἐλαφρότητας φράγκικης. Ὁ ΧΑΡΑΧΤΗΡΑΣ λείπει ἀπὸ κἀθε ἔργο μας. Κ' ὑπάρχει ζωὴ δίχως χαραχτήρα;

Ἄς πάρουμε τοὺς φοιτητές, τὸ φωτεινὸ τοῦτο σημεῖο τῆς ζωτικότητος κἀθε λαοῦ. Τί κἀνομε λοιπὸν αὐτοί, δταν δὲν ξελαφυγγιάζονται στὶς παπυροπαράδοτες ταραχές; Ἡ θὰ κλειστοῖν στὴν κάμερή τους, ὕστερ' ἀπὸ δεκάωρο ἀκουσμα μαθημάτων στὸ Πανεπιστήμιον, ζητώντας, μεσαιωνικώτατα, στὶς ξερὲς ἔκφρασεις τῶν βιβλίων νὰ γνωρίσουν τὸν κόσμον καὶ τὴ ζωὴ, ἡ θὰ κλειστοῖν στοῦ ἑΓΓΑμ-

βίττα καὶ στὰ βρώμικα καφενεῖα τῶν Χαυτεῶν, γιὰ νὰ παίξου τάβλι, καὶ νὰ μιλήσουν γιὰ τοὺς κομματάρχες. Ἄλλο φανέρωμα ζωῆς κἀνενα. Μουχλα, νέκρα, σαπίλα. Μπορεῖ λοιπὸν ἀπ' αὐτοὺς νὰ βγῆ ὁ ἐπιτήμονας; "Ὁχι βέβαια. Ὅλοι θὰ γίνου παππαγάλλοι καὶ θὰ ζαναμασήσουν τὰ λόγια, πὺ ζαναμασᾶν τῶρα ἀπὸ ξένους οἱ καθηγητές τους. Διστάθηκε κἀνεῖς τους τὴν ἀνάγκη νὰ γνωρίση ξένο κόσμον καὶ ξένα μυαλά; Μὰ εἶναι πολὺ νὰ ζητᾶμε νὰ γεννηθῆ αὐτὴ ἡ λαχτάρα μέσα τους, δταν ὑπάρχουνη καθηγητές, πὺ τους λίνε μὲ τέτοια ἀφέλεια γιὰ πολλὰ ζητήματα: ἌΤι λέει ἓνας κουτογερομῶς ἔδῶ; Τί τοῦ λέω γῶ;

Φοιτητῆρες ὑπάρχουνη στὴν Ἑλλάδα, Ἐἶναι τόσες λίγες πὺ νὰ μετρίουνται στὰ δάχτυλα. Κι' ὅμως τὰ γερμανικὰ Πανεπιστήμια εἶναι γιομάτα ἀπὸ Βουργάρες καὶ Ρουμανίδες καὶ Σέρβες. Ἐμεῖς ὅμως ἔχουμε ἀκόμα μέσα μας τὴν πατριαρχικὴν ἰδέαν τοῦ σπιτιοῦ, σύμπτωμα τῆς ὀπισθοδρομικῆς πολιτικῆς μας, νομίζοντας πὺς ὁ προορισμὸς τῆς γυναικῆς εἶναι νὰ κάθεται ἀπ' τὸ πρῶν ὡς τὸ βρῖδου στὸ σπῖτι, γνέθοντας καὶ φλυαζόντας. Κ' ἡ πατριαρχικὴ τούτη ἰδέαν μεταφράζεται στὸ νεροουλιασμὸν μυαλὸ τῶν ρωμανικῶν μας νέων, μὲ τὴ θεωρία τῆς λεπτῆς φύσης τῆς γυναικῆς καὶ τῶν ὁμορφῶν χειρῶν της. Καὶ βρίσκει φανατικούς ὑποστηρικτῆς σ' αὐτοὺς Κι' ἐν κἀνενα ἀπ' τὰ κορίτσια μας ἀποφοροῖ κἀμμιά φορά, ποιὸς ξέρει, νὰ εὐρύνη τις σπουδὲς του στὴν Εὐρώπη, θὰ πάη ἐκεῖ κρατῶντας ἀπ' τὸ φουστάνι τὴ μάνη της, μήπως καὶ τυχὸν χαθῆ στὶς ἀπόμακρες, σκοτεινὲς αὐτὲς κοινωνίες, μὲ τὴν ἐπικίνδυνη φιλοσοφία τους πὺ κἀνεῖ τὸν ἀνθρώπον ὄχι κύριον τοῦ ἑαυτοῦ του, γιὰ τί θέλει νὰ πῆ τὴ ζωὴ ὡς τὸ κατκἀθῖ. Ὄμως πὺς εἶναι δυνατὸ νὰ κἀνη τὸ κορίτσι ἀλλιῶς, δταν συλλογιστοῦμε τὴν ἐκπαίδεση πὺ τοῦ δίνει ἡ κοινωνία μας, μαθκωνοτάς το πὺς ἡ γυναῖκα εἶναι σκλάβαν τοῦ μεθυσμένου ἀντρα καὶ τοῦ φιλότιμου ἀδερφοῦ.

Πὺ βρίσκει τέλος πάντων ὁ κ. Πουλημένος τὰ στοιχεῖα πὺ δείχουνη πὺς εἶμαστε ζωτικὴ φυλή; Κι' ὄχι μόνον ζωτικὴ, μὰ καὶ (hear! hear!) ἡ ζωτικότερη τῆς Εὐρώπης! Κ' ἐπειδὴ βέβαια θὰ παραδέχεται κι' ὁ ἴδιος, πὺς ἔτσι ὅπως εἶμαστε τῶρα εἶν' ἀστείον νὰ θέλομε νὰ παραβληθοῦμε μὲ ἄλλες φυλὲς, θὰ παίρνη ὅλα του τὰ ἐπιχειρήματα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας. Καλὸ σωσῖδιο μὲ τὴν

κ' ἡ μάννα ἀγάπαγε τὴν πᾶστρα. Ἦθελε νᾶβρη ὁ ἀντρας της, πὺ θῆρχονταν, τὴν κούλια του νὰ λάμπη. Κ' ἔτσι τοῦτος μῶλις πρόστασε τὸ ξῶδι της. Τόσο γυρὰ ἔκαμε τὸ ἄλλο της ἢ πούνα της ἀκροποταμιᾶς.

*

Κοντὰ στὸν κληρὸ τοῦ χροῦ βγῆκε ξανά στὸ χηρεμένο Θῶμος Κρανιᾶς τὸ πρόβλημα: τί νὰ τὰ κἀνη τάρφανά; Νὰ τὰ πάρη μαζὺ του, δύσκολον νὰ τάψιση μοναχᾶ, ἀποκλεισμένον. Ἦ ἀδελφὴ τῆς μακαρίτισσας, πὺ εἶχε τρέξει στὸ ψυχολόγημα της ἀπ' τὸ χωριὸν, τὸν ἔβγαλε πάλι ἀπ' τὴ σ-ενσχῶρια. Προσέβηθηκε νὰ μείνη αὐτὴ προσωρινᾶ μὲ τὰ παιδιὰ. Περηγορία ἀνεπάντητη. Μαζὺ της ἔμεινε στὴν κούλια του κ' ἡ σύνταξή της, σύνταξη χήρας λοχαγοῦ. Κ' ἔτσι ὁ Θῶμος Κρανιᾶς ἀποχαιρέτησε τάρφανά του μὲ τὴν καρδιὰ διπλῆ ἠτρυχασμένη.

Σὶ χέρια καλὰ τάφινε. Ἦ θεῖα του; Ἦταν γυναῖκα ὅπως τὴν ἤθελε. Ἄν κ' Ἦταν πετρεμένη εἴκοσι χρόνια μ' ἀξιοματικόν, δὲν εἶχε φύγει ἀπ' τὸ χωριὸν ποτέ, δὲν εἶχε πάρει κόντὰ τὸν ἀντρα της στὶς πολιτεῖες. Μιά κι αὐτὴ ἀπ' τις παλιὲς καλὲς συνήθειες τῶν ψηλῶν βουνῶν, πὺ ἡ ἀδελφὴ της θέ-

λητε νὰ τὴν πατήση. Μὰ εὐτυχία καὶ δὲ βρῖσκονταν πολλές κυρὰ Θῶμες κ' ἔτσι παρηγορεῖται κἀθε καρδιὰ πὺ λαχταραε τὰ πάτρη. Ἦ χήρα λοιπὸν τοῦ λοχαγοῦ Παπαδογούλα εἶχε ἀπομείνει ἡ αὐτῆρη, ἀπελέκη ἢ χωριάτισσα, ἡ ἀρχοντικὴ νοκοῦρη, τὸ ἀγροπνεο μαντρόσκυλο, ὅπως τὸ χρειάζεταν ἡ ἀφρνεμένη κούλια. Ὅσο ἦταν ζωντανὴ ἡ γυναῖκα του, ὁ Θῶμος Κρανιᾶς δὲ σκοτίστηκε ποτέ του γιὰ τὴ φαρμακία του. "Ὁχι πὺ δὲν ἀγαποῦσε τὴ γυναῖκα του ἢ πὺς ἡ καρδιὰ του δὲν αἰσθάνουταν τὴν πατρικὴν χαρὰ, μὰ τὴ φροντίδα τοῦ σπιτιοῦ τὴν εἶχε ὅλη ἀπάνω της ἢ μακαρίτισσα. Αὐτὸς εἶχε σκοτούρες ἄλλες: τὸ ἐπαρχεῖο, τὴν πολιτικὴν, τὴν ἀρχαία ἀπὸ τὰ βουνὰ του κ' ἀκόμα μεγαλύτερη τὸν καφενὴ. Ζικρέτεια καὶ χαρτιὰ ἦταν ἀδυναμίες του κ' ἀγάπες τρανότερες ἀπ' τὴν πολιτικὴν κ' ἀπ' τις στενὲς οἰκογενειακὲς χαρὲς. Ἐἶν' ἀλήθεια πὺς μὲ μεγάλη ὄρεση ἔτρωγε τὸ μπουρέκι ἀπ' τὰ χέρια τῆς κυρὰ Θῶμενας, μὰ μὲ πιὸ ζῆλο ξεφάχνιζε μιὰ πλάτη ἐροῦ σὲ φέλων συντροφιά μὲ ἀναγάλλισμα ψυχῆς ρουφοῦσε τὸ κρασί του ζεσταμένον στὴν πύρα τῆς γωνίας τοῦ ἐπαρχεῖου, πλάι σὲ νυχτέρι τῆς γυναικῆς του, χαί' εὐνοτάς στὰ γόνατά του τὸ μικρὸ Γεσίλα, ὡς τόσο σὰ νᾶ απνε-

ἢ καρδιὰ του ἠδονικότερα μέσα στοὺς πνιγεροὺς κενούς ἐνὸς στενοῦ καμαρινοῦ τοῦ καφενεῖου, δταν ἔβρισκε μιὰ τέταρτη φορὰ τὸ ρῆγα του καὶ σῆκωνε τὸν πάγκον. Τὸ συχνότερον ἦταν πὺς δὲν τὴν ἔβρισκε κ' ἡ μακαρίτισσα τὴ μάντεψε τὴν ἄλλη αὐγὴ ἀπ' τὸ χαλασμένον κίφιν του. Ἀδὲ τυλλογίσαι τὰ παιδιὰ, κἀμημένον μικρὸ μεγάλο ἢ κἀζάντι σου ἀπ' τὸ ἐπαρχεῖο, τὸ τρῶει ὅλο ἢ τράπουλα, τὸν γυρνιαζε μὰ αὐτὸς γελοῦς. Ἀβῆσαι ἀρχοντικόν, της ἀπαντοῦσε ἀπὸ κληρονομῆσα ἀπ' τὸν πατέρα μου μὲ τὸ σὶ μαζὶ. Καὶ σὺ γι' αὐτὸ τὸ σὶ μὲ πῆρες, ὄχι γιὰ τὸ κἀζάντι μου.

Μὲ τὸ σὶ δικαιολογοῦσε πάντα κἀθε παραπατήμα του ὁ Θῶμος Κρανιᾶς. Ἦξερε τί σέβασμόν εἶχε ἡ γυναῖκα του σ' αὐτὸ καὶ τὰδραζε κἀθε φορὰ. Ἐκεῖνη πάλι Ἦξερε τὴν κἀθε ἀδυναμία τῆς γενεῆς τάντρος της καὶ δὲν τὸ ἔφρινε ἀπὸ κοντό. Δὲν ἦταν μοναχᾶ ὁ τίτλος τῆς κυρὰ ἐπαρχίνας; πὺ τὴν ἔκανε νὰ τὸν ἀκολουθᾶει στὴν περιπλάνησή του μαζὶ μ' ὅλα τὰ τῆ ὄρδελα καὶ μὲ τὸ ἀρχαῖο τῆς μάννης της. Ἄν στὸ σῆρον τὸν ἔφρινε νὰ φύγη μόνος, κἀθὼς εἶλαμε, θεαρῶσε πὺς ἡ ἡλικία πᾶς τοῦ γιᾶτρεψῆ μιὰν ἄλλη κληρονομικὴ ἀδυναμία, πὺ τῆς θύλωνε τὴν εὐτυχικὴν περσότερον ἀπ' τὴν τράπουλα

ἀλήθεια οι ἀρχαίοι! Σ' ὅποιον μᾶς κατηγορήσει γιὰ τὰ τωρινά, παρουσιάζουμε μεις τοὺς μακαρίτηδες, κ' ἔτσι δένουμε γιὰ πάντα τὸ γαΐδαρο! Αὐτὴ εἶναι ἡ καθημερινὴ κ' ἡ ἐπίσημη πολιτικὴ μας. Ταχτικὴ ποὺ δείχνει ἀκόμα περισσότερο τὴν ἀναιμία μας. Γιατί ἂν παραδεχτούμε, πράγμα ποὺ δέχεται πολὺς ἀμφισβήτησες, πῶς εἴμαστε κατ' εὐτεῖαν ἀπόγονοι ἀπὸ κείνους, γιὰ ποιὸ λόγο νὰ μὴν παραδεχτούμε πῶς εἴμαστε ἀπόγονοι ἐμφυλισμένοι. Διάβολε! Πέρασαν κοντὰ δύομισὴ χιλιάδες χρόνια ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ λάμπαν ἐκεῖνοι. Γίνανε στὸ μεταξὺ ἐκρηξες ἀπὸ ἠφαίστεια, στερέψανε ποτάμια, φεγώθησαν παράλια, βουλιάζαν νησιά, ποὺ ξέρετε; μπερτεῖ νὰ πῆρε τ' ἀναθεματισμένον ριζικὸ καὶ τὴ φυλὴ μας!

Ἐνώσω λοιπὸν ὁ κ. Π. δὲ μᾶς δείχνει καθαρά καὶ ξάστερα τί εἶναι ἐκεῖνο ποὺ δημιουργήσαμε τὰ τελευταῖα τοῦτα χρόνια, ἢ τουλάχιστο τὰ ζωτικὰ σπέρματα πῶς χύουμε μέσα μας, μὴ φκίνεται πῶς ἔχω τὸ δικαίωμα ἀμφισβητῶ τὰ λόγια του γιὰ τὴ ζωτικότητα τῆς φυλῆς μας. Ἐνώσω δὲ μᾶς δείχνει κάτι βαθύτερον καὶ διαρκέστερον ἀπὸ τὰ καλαμπούρια καὶ τὴ φιλοσοφία τῆς ἀδιαφορίας, ποὺ χαρακτηρίζει κάθε Ρωμιό, καὶ ποὺ εἶναι ἴσως ἰκανὴ νὰ ἐνθουσιάσῃ ἕνα ποιητὴ, ποὺ βρίσκεται στὸ πρῶτο στάδιο τοῦ ρωμαντισμοῦ του, μὰ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ σὲ μιὰ κοινωνία μὲ αἶμα καὶ μὲ ὄρεξη γιὰ πράξη, θὰ μὴ ἐπιτρέπῃ νὰ μπιβάλλω στὴν ἐξυπνάδα τῆς φυλῆς μας.

Καὶ παριστάνοντας ὁ κ. Π. τὴν Εὐρώπην γερασμένη τῶρα, καὶ μὲ σάπιο φιλοσοφικὸ σύστημα στὸ βίβιο της, κ' ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνας ζωτικὴν, γερὴ φυλὴν, ἐρχεται σὲ ἀντίφαση στὰ λογικὰ συμπεράσματά του. Γιατί ἂν παραδεχτούμε γιὰ μιὰ στιγμή πῶς εἴμαστε ἢ περίφημη αὐτὴ φυλὴ ποὺ φαντάζεται, ἀναγκαστικῶς γιὰ ν' ἀναπτυχθῶμε, θὰ κολουθήσουμε δυὸ εἰδῶν μονάχα δρόμους. Ὁ ἕνας εἶναι ὁ δρόμος ποὺ ἀκολούθησε καὶ ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, τῆς οἰκονομικῆς ἐξέλιξης. Ἐκεῖ ἀκολουθώντας τὸ δρόμον τοῦτο, θὰ φτάσουμε στὸ σημεῖον ποὺ βρίσκεται τῶρα ἡ Εὐρώπη. Δηλ. στὸ σάπιο ὑλιστικὸν σύστημα, κατὰ τὸν κ. Π. Γιὰ νὰ φτάσουμε λοιπὸν σὲ τέτοιο σημεῖον, θὰ πῆ πῶς δὲν εἴμαστε ζωτικότεροι ἀπὸ κείνους. (Ἡ μήπως τυχὸν νομίζει ὁ κ. Π. πῶς ἡ Εὐρώπη πρὶν ἀπὸ διακόσια χρόνια δὲ βρισκόταν στὴν ἴδια κατάστασιν μὲ μᾶς;) Ὁ δὲ ἄλλος δρόμος εἶναι τὸ ξαναγύρισμα πρὸς τὰ πίσω, πρὸς τὸ

γεοδαιτικὸν σύστημα Κακὸ καὶ ψυχρὸν σύστημα, ὅπως τουλάχιστο μᾶς ἐπιτρέπουν νὰν τὸ κρίνουμε οἱ τωρινὲς μᾶς γνώσεις. Τρίτον δρόμον δὲν ξέρω δυτικῶς ἐγὼ κανένα. Ἄν τυχὸν ξέρῃ ὁ κ. Π., θὰν τοῦ χρωστάμε χάριν κ' ἐγὼ, κ' ὅλος ὁ κόσμος μαζί μου, ἂν μᾶς τὸν φανερώσῃ. Ξέρετε τί θὰ πῆ, ἀδερφεῖ, νὰ κολουθήσουμε δρόμον καινούργιον, ποὺ νὰ μᾶς φέρῃ στὴ σαπίλα ποὺ βρίσκεται ἡ Εὐρώπη τῶρα! Τί ἄλλο καλλίτερον μποροῦμε νὰ εὐχθῶμε!

Ἐτοῦτα εἶχα νὰ σημειώσω σ' ἕνα ἄρισμένο κομμάτι τοῦ ἄρθρου τοῦ κ. Πουλημένου. Μὴ τὸ νὰ θέλω ὅμως νὰ δειξῶ πῶς ἡ φυλὴ μας δὲν ἔχει φανερώσει πούθεν ἀκόμα τὰ σπέρματα τῆς ζωτικότητος καὶ τῆς ἐξυπνάδας, ποὺ, κἄπως αὐθαίρετα, θέλει νὰν τῆς κολλήσῃ ὁ κ. Π. κ' οἱ περισσότεροι ἀπ' τοὺς δημοφύλους μας μαζί του, δὲ διώχων ἀπὸ τὴ σκέψιν μου τὴν ἰδέαν, κ' ἀπὸ τὴν καρδίαν μου τὴν ἐλπίδαν, πῶς μποροῦν ὅλα νὰ διορθωθῶν. Κ' ἐπειδὴ παρδέχομαι κατὰ γράμμα τὸ σύστημα τοῦ Σκληροῦ, πιστεύω πῶς ἡ αἰτία τῆς στασιμότητος βρίσκεται στὸν ψευτοφροδαλικὸν ἰδεαλισμὸν τῆς πλουτοκρατίας μας, καὶ εἶμαι, ὅπως κ' ἐκεῖνος, τῆς ἰδέας, πῶς μόνον τότε θὰ κατορθώσουμε νὰ δώσουμε μιὰ κίνησιν στὴ σταμπτισμένη μηχανὴν μας, ἕνα σπᾶσουμε τὰ εἰδῶλα μὲ τὰ ὅποια μᾶς θρέφει ἡ κυριαρχοῦσα τάξις, δημιουργώντας δυνατὴ ἀντιπολίτευσιν ἀπὸ τὴν τάξιν τοῦ λαοῦ. Στὸ μεταξὺ ὅμως πρέπει, οἱ λίγοι ἐμεῖς τουλάχιστο, νὰ πετάξουμε τὴ σκουριά τῶν περασμένων ἰδεῶν, καὶ νὰ μὴν ἠσυχάζουμε μὲ τὴν πεποιθῆσιν πῶς εἴμαστε ἡ ζωτικότερη φυλὴ τοῦ κόσμου, ὄνειρευόμενοι στὴν ὀρμὴ τῆς φαντασίας μας πῶς θὰ ἀνέλθωμεν τὰς οὐρανοτόξους τοῦ οὐρανοῦ ἀψίδας, ἢν αἰ; ἀετοὶ καὶ κεραυνοὶ δολιχοδρομοῦσι, κρατῶντας στὸ ἕνα χεῖρ τὸν Πλάτωνα, στὸ ἄλλο τὸ Εὐαγγέλιον...καὶ στὸ ἄλλο τὸ ξίφος!

ΦΩΤΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

ΤΑ ΠΡΑΤΗΡΙΑ

ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Μετεφέρθησαν εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου 43 ἐντὸς τοῦ Χρυσοῦ Οἴκου (Maison Dorée) τοῦ μεγάλου Κατοπτροποιείου τοῦ κ. Α. Π. Εὐαγγέλου, ἔναντι Στοῦς Ἀρσακείου.

κι ἂν σ' ὅλη τὴ ζωὴ της εἶδε καμία ἐπιείκεια σ' αὐτὴν, ὁ λόγος ἦταν γιὰ τὴν ἐρριχνην πραγματικὰ στὸ σὸί. Ἡ χωρικήτι ἀρχοντιά τοῦ τόπου της τὴν εἶχε συνηθίσει, τῆς εἶχε ριζωμένη μέσα της μιὰ πίστη σὰ σὲ νόμον φυσικόν. Τὸ σὸί πρέπει νὰ τὸ παίρῃ κανένας ὅπως εἶναι, μὲ ὅλα τὰ καλά καὶ τὰ κακά του, νὰ τὸ σέβεται μὲ ὅλες τὶς ἀρετὰς καὶ τὶς ἀδυναμίας του. Κ' ἔτσι στὸ τέλος κ' οἱ στερεὲς καταντᾶν σὰ φυσικὰς, γίνονται ἐνστικτὰ συνηθισμένα μὲ τὸ σὸί ἢ ἄνθρωπον, ἀπαραίτητα συστατικὰ τῆς ἀρχοντίας. Χωρὶς αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατὴ ἀρχοντιά, χωρὶς αὐτὰ εἶναι ἀνεφάνταστο τὸ σὸί, τὸ ἐλάχιστον γιὰ τὴν κυρὰ Θάμειαν, τὴν κόρη τοῦ ἰσθίου στὸν καιρὸ τοῦ βλαχοδήμαρχου Γουρνίτσας.

Ὅσο γιὰ τὸν ἀντρα της, αὐτὸς στὸ βάθος δὲν ἔδωσε ποτέ του σημασίαν πολλήν στὸ σὸί, τὸ ἐλάχι στο ἀνώτερον ἀπ' τὴν πρακτικὴν ἀξίαν του. Ὅσο ἦταν ἐπαρχος, ἡ θέση του κ' ὁ τίτλος τοῦ ἀσφάλισον τὴν καλοπέρασιν ποὺ γύρευε μονάχα στὴ ζωὴν ὡς ἐρχουτάν ἢ πάψῃ, τότε καταφεύγει στὸ σὸί ποὺ τοῦ χρειάζονται γιὰ τὸν ψυχρὸν καὶ τὸν μπακάλη. Τῶρα ὅμως ποὺ χήρεψε, τῶρα ποὺ ἦταν ἀνάριστος πίσω τὰ φανὰ του, τὸ ξαναθυμῆθηκε. Τοῦ φαίνονταν πῶς τὸ ἔφινε μαζί τους σὰ φύλακα καὶ ὡς προστάτη.

Τὸ σὸί τοῦ Κρανιά δὲν ἦταν ντόπιον βέβαιον στὴν πύλιν κοντὰ στὸν ποταμό, μὰ πάλιν οὔτε κ' ἐλθόντα ἀγνωστο. Ἡ ἀρχοντιά ποὺ ξεχείμαζε στὸν κάμπο καὶ δὲν ἔπαψε νὰ προσκυνῇ πάντα τὴν αὐλόπορταν τῆς κοῦλιας, ἦταν τὸ πιὸ τρανὸν τοῦ στήριγμα κ' οἰκόσημον, ποὺ κ' ἀρχοντιά καὶ πλέγμα ἐδῶ στὴν πόλιν δὲν μποροῦσαν νὰ μὴν τὸ σεβαστοῦν. Καὶ πράγματι ὁ Θάμος Κρανιάς δὲν εἶχε ἄδικον νὰ βασίζεται σ' αὐτό. Ἡ γυναικαδέρην ποὺ εἶμαι μὲ τὰ φανὰ τοῦ δὲν εἶχε λόγον νὰ νοσταλγηθῇ τὴν τιμὴν καὶ τὴν κομματικὰς φροντίδας, ποὺ ἔβλεπε πίσω στὸ χωριόν. Οὔτε ἡ παλιόκαπα τοῦ τόπου της, οὔτε οἱ προσεστὲς τῆς πόλεως κοντὰ στὸν ποταμὸν τὴν περᾶτησαν μοναχὴν στὴ θλίψιν της. Οἱ ἰνιά, οἱ σαράντζα, τὸ ξάμνην τῆς ἐπαρχίας μοιρολογηθήκαν ἀπ' τὴν καλῆτερον νοικοκυρὰς τοῦ τόπου, καμιά δὲν εἴλεψε νὰ μὴ συλλυπηθῇ καὶ νὰ παρηγορήσῃ μὲ τὴ συνοδίαν της τὴν κοῦλιαν τὰ κροπόταμον. Κι ὅσο γιὰ τὴν καθημερινὴν ζωὴν, ἡ κοῦλια σὰ νάλλαξε κυρὰ μονάχα καὶ μπερνετίδες στὰ παράθρα τῆς (βλάφτηκαν μαῦροι γιὰ τὸ πένθος τῆς μακαρίτισσας), ὅλα ἄλλα συνέχισαν τὸ συνηθισμένον δρόμον τους. Ἡ σοῦπα δὲν ἔπαψε νὰ κόβεται μὲ τὴν ἀγουρῆδες τῆς κληματαριάς, ὁ Γεσίλας νὰ κληγάτῃ τὰ τσόνια μὲ τὴν σὰ

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ
Γιὰ τὴν Ἀθῆνα δρ. 5.— Γιὰ τὴν Ἐπαρχίαν δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸν δρ. 10.

Γιὰ τὴν ἐπαρχίαν δεχόμεστε καὶ τρίμηνας (2 δρ. τὴν τριμηνία) συνδρομὰς.
Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητὴς ἂν δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συνδρομὴν του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλον λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κισκία (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιδόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρου στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλον, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ὁ σκυλοκαυγάς—Ὁνόματα ποὺ νοικιάζονται—Καὶ δικὰ μας—Ὁ «Γήταυρος».

ΚΑΛΑ τὴν ἔπαθε ὁ κ. Χατζηδάκης. Τοῦ ἄξιζε βγαίνον τῶρα καὶ τὸν βρίζουν καὶ οἱ δικοὶ του, οἱ καθαρευοσιάνοι (κοίταξ καὶ «Ἀθῆναι» 4 τοῦ Γενάρη, σελ. 1, στήλ. 1) καὶ τὸν λὴν προδοτὴ καὶ σλαβόφιλον καὶ ζητᾶν τὴν πάψην του ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον γιὰτί. λέει, διαφάνεψε μὲ τὴν ὑπογραφήν του τὸ ἄρθρον τοῦ Βιλαμόβιτς, τοῦ σλαβοπουλημένου κτλ. Κάτου ἀπ' ὅλα αὐτὰ κρύβεται κάποιος δάχτυλος Μιστριώτικος. Κ' ὁ δάχτυλος αὐτός, ὁ δὲ καὶ τόσο παστογιός, ἔτσι ἔπρεπε νὰ φερθεῖ τὴν φορὰν κ' ἔτσι φέρεται. Μιστριωτικώτατα καὶ Χατζηδακίωτατα.

Καὶ ἐγγιούμαστε Ὁ Χατζηδάκης καὶ περὶ καὶ προπερὶ, στα βρίζεταν ἄνιμα καὶ ἀναντρα ὁ Ψυχάρης, ὁ Κρουμπάχερ καὶ τόσο ἄλλοι σοφοὶ ἄνθρωποι, δικοὶ μας καὶ ξένοι, στήθηκε στὸ πλευρὸν τοῦ Μιστριώτη καὶ ἡ σκαπίνοντας ἢ χαμογελῶντας καὶ κουνώντας τὸ κεφάλιν του ἐπιδοκιμαστικὰ, ἔφινε νὰ πιστεύεται πῶς ὅσοι ἀνοήσιες λέει ἢ γράφει ὁ Μιστριώτης, τὶς ὑπογράφει καὶ ἡ ἀρεντιά του, ὡς κοπέλι καὶ θαυμαστὴν του Φέτος, στὴν γελοία Μιστριωτικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ μεγάλου Βιλαμόβιτς, ἔξελασε ὁ Χατζηδάκης τὴν προσωπικὰ, θυμῆθηκε πῶς εἶναι ἐπιστήμονας καὶ βγήκε, ὡς ἐπιστήμονας, νὰ ρηξῆι τὴν ἄτιμην καὶ γελοία σκυλοφάντια καὶ ν' ἀποδείξῃ πῶς ὁ Βιλαμόβιτς ὄχι μονάχα μισέλληνας δὲν εἶναι, μὰ τὸ ἐναντίον, εἶναι φιλέλληνας ἀπ' τοὺς πιὸ ἀγνοοὺς καὶ φανατικοὺς.

Κι ὁ Μιστριώτης χόλιασε, καὶ μ' ὅλο του τὸ δικόν, κ' ἔγραψε, ἢ ἔβαλε τὰ κοπέλια του καὶ γράψανε (Γαρδίκηδες,

στὴν του κ' οἱ ἀδερφοὶ της, ἡ Μαριὸν κ' ἡ Κούλια, νὰ μὴ μαζώνωνται ἀπ' τὴν ἀκροποταμικὴν. Τόσο λίγο ἀλλάζει τὸ ρυθμὸν τῆς ζωῆς τριγύρω του ἕνα ἄτομον ποὺ χάνει ἄξαρνα ἀπ' τὴν μέσιν, ἔστω κ' ἂν αὐτὸ εἶναι ἡ μάννα σ' ἕν ἑσπίτι. Αἰσθημα ὀλιβερόν γιὰ τὸ θνητόν, ὡς τόσο μοιραῖος νόμος.

Μονάχα γιὰ τὴν Φρόσω σὰ νάλλαξε ἡ ζωὴ τὸ δρόμον της. Μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴν πᾶνε τὰ φανὰ μαζί μὲ τὸν πατέρα, ἤρθε κάπως ἡ καρδιά στὸν τόπον της. Κοντὰ στὴ στέρεσιν τῆς μάννας νὰ χωρίζονταν κ' ἀπ' τὴν ἀγαπημένον δὲ θὰ τὸ φτοροῦσε. Μὲ τὴν μύσιν σορεσίαν, μὲ τὴν χλωμάδα τῆς ἀρχοντίας ἔπλεξε τῶρα θὰ τὸν ἀποτρέλλαινε, θὰ τὸν ἀνάγκαζε νὰ δεσπὴ γλήγορα ἕν τέλον. Ἄλλὰ ποὺ νὰ τὴ βλέπῃ τῶρα ἐκεῖνος; Ὁ περὶπτος τῆς κόπηκε καί, πρὶν χρονιάς ἢ μάννα, δὲ μπορεῖ νὰ βγαίνῃ στὸ παράθρονον δὲν καίει γιὰ τὸν κόσμον. Ὅ,τι κάμη μοναχὰ τὸ θρησκὸν στὴν αὐλόπορταν κλεφτὰ, μὲ φόβον καὶ μὲ τρόμον μὴ μυριστῇ ἢ θεὰ τίποτα ἢ μὴν τὴν παρῇ τὸ μάτι τῆς γειτονίας. Μὰ τέλος δὲν εἶναι ἡ φτώχεια μοναχὰ ποὺ βρίσκει τέχνες στὴν ἀνάγκην της, ἔχει κ' ἡ ἀγάπη τοὺς δικούς της τρόπους. Ἡ θεὰ ἀγαπάει τὴν νοικοκυροσύνην ὄχι λιγότερον ἀπ' τὴν μάνναν ἢ δουλιὰν ντροπὴν δὲν

Σπανιάδες και λοιποὺς) πῶς κι ὁ Χατζηδάκης εἶναι προ-
δότης και πρέπει μὴ κλωτεύει, νὰ διορθῆται ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ
(!!!) Πανεπιστήμιον.

Δύναμη τοῦδωσε τοῦ Μιστριώτη και τὴ δύναμη αὐτὴ
σήμερα τὴ βλέπει νῦνχεται καταπάνου του. Καὶ καλὴ ξεμπερ-
δέματα τώρα. Αὐτὸ μοναχὰ λέμε και τοὺς ἀφίνομε νὰ
τράγουνται ἀναμεταξύ τους σὲ οὐκιά.

*

ΚΑΠΙΟΣ κύριος, πού εἶταν πρῶτα λογιστὴς στὴν
«Ἀμοιβία», ὁ κ. Καζιάσογλου, σὲ σειρά ἄρθρα στὴν
«Ἀκρόπολη», μὲ νοῦμερα και μὲ γεγονότα, μᾶς ἀπόδειξε
πῶς ἡ περιφρονη αὐτὴ εἰσαίρια δὲν ἔχει και τόσο πατριωτικὴ
τὴ διαχειρίσῃ της και πῶς πρέπει ὁ Εἰσαγγελέας νὰ ρηξῆι
μὴ μιλῆται στὰ βιβλία της.

Αὐτὸ δὲ μᾶς παραξενεύει καθόλου. Οἱ περισσότερες εἰται-
ρίες ἐδῶ πέρα, οἱ τραπεζικτικὲς δὲ και χρηματιστικὲς, εἶσι
πάνου κάτω δουλεύουσι και ὅλες τὺς, ποιά λίγο ποιά
πολύ, τριγυρνᾶσι στὸ περιθώριον τοῦ Ποινικοῦ νόμου, καθὼς
κάποιος δικηγόρος συνήθιζε νὰ λέει. Κάτι πού μᾶς παραξεν-
εύει εἶναι πῶς οἱ εἰσαίριας εἰσαίριας συνήθιζουσι νὰ ταμπου-
ρώνουσι πίσω ἀπὸ μερικὰ γνωστὰ ὀνόματα, πού τὰ παίρ-
νουσι τάχα γιὰ συμβόλους τους, κ' εἶσι ξεγελάσι τὸν κόσμον.

Ὁ κ. Γ. Στρέιτ και οἱ ἄλλοι πού φιγουράρουσι στὸ
Συμβούλιον τῆς «Ἀμοιβίας» καιρὸς εἶναι πῶς νὰν τὸ νιώ-
σουσι πῶς δὲν τοὺς συμφέρει νὰ νοικιάζουσι τὰ ὀνόματά τους
σὲ εἰσαίριας πού τᾶρρα τοῦ κ. Καζιάσογλου τίς ἀποδείχουσι
δὲν και τόσο πατριωτικὲς.

*

Ο ΚΑΛΟΣ συνάδερφος «Le Monde Hellenique» μι-
λῶντας σ' ἕνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα φύλλα του γιὰ τὸ κλει-
σιμον τῆς ἔγτης χρονίως τοῦ «Νουμά» παρατηρεῖ πῶς ἂν
ἀφίνομε μερικὲς γλωσσικὲς μας ὑπερβολὲς θὰ μπορούσαμε
νὰ ἐξηγητήσομε σημαντικὰ τὴν ἰδιὴ μας φιλοσοφία
(se contentait à se laisser quelques excentricités glos-
sologiques, elle pourrait rendre de très grands services
à notre littérature nationale).

Τὰ βρισκομε εἰδικὰ τὰ λόγια τοῦ «Monde Helleni-
que» καθὼς βρισκομε και πῶς δὲ μᾶς τοιριάζουσι και τὰ τι-
μητικὰ παινέματα πού μᾶς ἔκαμε στὸ προχθεσινὸ του ἄρθρον
ὁ Ψυχάρης γιὰ τὴν κανονικὴν μας τὴ γλῶσσα. Γιατὶ δυστυ-
χῶς οὔτε γλωσσικὲς ὑπερβολὲς εἶναι ἱκανὸς νὰ κάνη ὁ
«Νουμάς», οὔτε σὲ κανονικὴν δημοτικὴν γλῶσσαν γράφεται.
Σὲ κάθε σελίδα του μπορεῖτε νὰ παρατηρήσετε τρεῖς τέσ-
σερεις γραμματικὲς νὰ γραθοκοπιάζουσι ἀλύπητα, καμιά
φορὰ και τρεῖς τέσσερεις γλῶσσες: κανονικὴν δημοτικὴν, δη-
μοτικὴν ἀκανόνιστην μιγτὴν, μισομιγτὴν, μισοκαθαρεύουσα
και φασκίλωσ' τα.

Γι' αὐτὸ δὲ φταῖσι οὔτε ὁ «Νουμάς», οὔτε οἱ συγερ-

χει, εἶναι κ' ἡ δικὴ της ἀρχὴ, φταῖσι μοναχὰ νὰ
μὴ βλέπῃ ὁ κόσμος. Καὶ σ' ἀκροπολιτισμὸν, πού πάει
ἡ Φρόσω και λευκαίνει, ποιὸς θὰ τὴ δῇ; Ἡ ἀρχόν-
τισσα ἀπ' τὸ χωριὸν ξεχνᾶσι ἀκόμα και τὸ σὸν, σὰ
δὲ χρειάζεται νὰ πληρώνη πλούστρα. Σὰν τὸ χιόνι
τῆς φέρνει ἡ ἀνιψιά της, τὰ σκουτὰ τῆς οὐλίας
ἀπ' τὸ γιὰλὸ πού τὰ στεγνώνει. Ἡ μαύρη σκέπη
πετιέτ' ἐκεῖ και ἀφίνει νὰστραφτοῦσι τὰ μαλλιά σ' ὅταν
ἦλιο και ἀφῆγει ὁ γιὰλὸς και λάμπει ὁ τόπος, λέει
τὰπυρνώτερον τραγοῦδι πού παλικαριοῦ, πού
ἔχει καλὸ στὸ νῦν του και καρτερεῖ νὰ γένη πρῶτα
δικωτὴ γιὰ νὰ τὴν παρῆ. Αὐτὸ καρτέραγε κ' ἡ
μᾶνα σ' ὅταν καιρὸς της, μα ὅτο κι ἂν ἔκανε ἡ συχω-
ρεμένη στραβὰ μάτια, δὲν τὰ κλεινε και ὀλότεια.
Και τώρα ὅσο νᾶνοῖξῃ τὰ δικά της ἡ θειά, ἀνοι-
ξᾶν τὰ στόματα τοῦ κόσμου και τὰ παράμερα τῆς
ποταμιᾶς τσαμπουνοῦσι στὴ γειτονιὰ πράματα ἀπί-
στευτα πού μὴ πολὺτροπὴ γιὰ ἔβαλε τὰ δυνατὰ
της και τὰ σκίπασε, μὰ ὡς τόσο ἀπλώθησαν σ' ὅλη
τὴν πόλη και τὸ πλουσιόπαιδο χάρθηκε ἔξαφν' ἀπ'
αὐτῆ.

*

Κι ὁ γιὰλὸς σκοτινίσσε κ' ἡ κούλια κλειστήκη
στὴ θλίψη της. Ἡ θειά δὲν ἔχει πρόσωπον νὰ βγῆ
σ' ὅταν και σ' ὅταν γαμπρὸς της πού τὸν καρτερεῖ
ὅρα τὴν ὄρα νᾶρθῃ νὰ λιανισῃ, νὰ χαρκαίση στὰ
ψαχνὰ και νὰλατίση τὴν ἀτμασμένην. Μὲ τὸ δικὸ
της σόκιασμα μοναχὰ, μὲ τὰ μαλλιά (τὶς μαύρες
μακριὲς πλεξίδες) πού τίς ἔκοψε δὲ σβῶνει ἡ ντρο-
πῆ. Εἶν' ἀλήθεια πῶς αὐτὴ δὲν ἦταν στὴ γενιά

γᾶτες του. Τὸ ποιὸς φταῖσι και γιὰτὶ νὰ φταῖσι, τὸ ἀπο-
δείχῃσι θεοφάνερα ὁ Ψυχάρης στὰ φετεινά του «Ρόδα και
Μήλα», στὸν πρόλογον. «Ὅτι λοιπὸν δὲν μποροῦσι νὰ ἐπιβά-
λει ἕνας Ψυχάρης, εἶναι ἀδύνατον νὰ μποροῦσι νᾶν τὸ
ἐπιβάλοι μὴ φημερίδα—και γι' αὐτὸ ὁ «Νουμάς» ἀπὸ
καιρὸ, και μάλιστα τώρα τελευταῖα, ἀφίσει τὴν καθέναν νὰ
γράφῃ σύμφωνα μὲ τὴν γραμματικὴν του (γιατὶ ὅλοι, φαί-
νεται, ἔχομε κι ἀπὸ μὴ γραμματικὴν ὁ καθέναν) και μὲ
τὸ γούστο του, τρέφοντες πάντε στὴν ψυχὴν του τὴν κρυφὴ
ἐλπίδα πῶς ὅλοι μας σιγὰ σιγὰ, μὲ ἀμοιβαίως ὑποχώρη-
σι, θὰ μποῦμε κάτω ἀπὸ ἕναν κοινὸ κανόναν και θάρπα-
ξομε ἀπὸ τοὺς σχολαστικὸς και τὸ τελευταῖον ἐπιχειρήμα
ποῦχομε και τὸ μεττειρίζουσι ἐναντίον μας.

*

ΑΠΟ τὸν «Ἐργάτη» τοῦ Βόλου μιλᾶνομε πῶς ὁ κ.
Ζάχος, διευθυντὴς τοῦ «Ἐργάτη», μίλησε στὸ Βολιώτικον
«Ἐργατικὸν Κέντρον» τὴν προπερασμένη Κυριακὴν (28 τοῦ
Δεκεμβρίου) γιὰ τὸ «Γήταυρον» τοῦ Ρήγα Γκόλφου.

Νᾶ, τί γράφει ὁ «Ἐργάτης» στὸ τελευταῖον φύλλον του :

Ὁ κ. Κ. Ζάχος ἔκαμε μὴ λαμπρὴν και ὠραία ἀνάλυσιν
τοῦ «Γήταυρου», ἐργατικὸν δόγματος τοῦ συγγραφέου μας
Ρήγα Γκόλφου πού δημοσιεύθηκε στὸ «Νουμά» και παρου-
σίασε τὴν ἀγνήν και λατρευτὴν μορφήν τοῦ συγγραφέου
ἐργάτης. Ὁ κ. Ζάχος μὲ πολλὴν εἰργασίαν και ὀλοζών-
ταν γλῶσσαν μίλησε 1)2 ὥρα και περισσότερο και δια-
κόρησαν συχνότατα ἀπὸ χειροκροτήματα. Ὑστερα δι-
έλεσε τὸ ὠρεῖον και ἐνθουσιαστικὸν δόγμα ὁ «Γήταυρος». Ἄδύνατον
νὰ περιγραφῆ ὁ ἐνθουσιασμὸς πού γέννησε ἡ ἀν-
γλισση τοῦ δόγματος αὐτοῦ. Τὸν ὠρεῖον τοῦ συμβολισμοῦ τὸν
ἐνωσαν ἄμεσως και τὸν καταχειροκροτήσαν. Συχνὰ ἡ
ἀνιγνωση εἶταν ἀδύνατον νὰ προχωρήσῃ ἀπὸ τὰ μανιώδη
χειροκροτήματα τῶν ἐργατῶν, ἀπὸ τὰ ὅποια ὅλη ἡ σάλα
ἐσειστασε.»

Μιλᾶνομε μὲ χαρὰ πῶς τὸ «Γήταυρον» δὲ τὸν τυπώ-
σει μ' ἔξοδον τῆς σὲ ξεχωριστὸν φυλλάδιον ἡ «Κοινωνιολογικὴ
Ἐταιρία» και ἂν τὸν μοιράσει χάρισμα σὲς λαϊκὲς τάξεις.

ΑΓΓΕΛΑΚΙ

(Σὲ τρεῖς ἐποχῆς)

1

Στὴ σάλα μίπηκε ἀστραφτερὰ τριανταφυλλέιον φῶς
πὸν οὐρόρησεν ὀλόχαρην κ' ἀνδρῆν ὄροσιάν,

πρωτόλομβῆ. Ἡ ἀρχόντισσα ἀπὸ τὸ χωριὸν δὲν ξέ-
χασε πῶς ἡ ἰδιὴ ἡ Φρόσω παραστήκε κατὶ περὶ
τερο ἀπὸ πνεῦμα μὴ φορὰ, ὅταν ὁ παπὸς εὐλό-
γησε τὸ γάμον τῶν γονίων της. Ὡς τόσο ἡ τωρινὴ
περίστασις δὲν εἶν' ἡ ἰδιὴ, τὸ πρᾶμα δὲν εἶν' ἀπ-
ράλλαχ' ο. Ὁ Θάμος Κρανιάς τότε ἐρίξε ἀγκουρ,
καθὼς τὸ λέγαν στὸ χωριὸν. Εἶχε φόβον πῶς, μ' ὅλο
τὸ σὸν του και τὸ μαῦρον του μισοτάξι, ὁ ἀρχον-
της Γορτίτσας δὲν τὸν ἔκαμε και τόσο χαρὴ γιὰ
γαμπρὸν και θέλησε νὰσφαλιστῆ δὲν ἔκοψε τὴν ἀ-
λυσίδα και νὰ γένη ἀφαντος. Καὶ τέλος ὁ Θάμος
Κρανιάς ἦταν τᾶγκόνι τοῦ προεστοῦ Κρανιάς, ὁ γιὸς
τοῦ φαλαγγίτη ταγματάρχου πούχε τὸ κορμὸν σπαρ-
μένο βόλια, τὰ χερσὶν φαγωμένα ἀπ' τὸ μαπαροῦτι
και ὄχι ἀργαμίνα ἀπ' τὰ τυριά και βρώμικα ἀπ'
τὶς σαρδέλλες, σὰν τὸν πατέρα τοῦ ζεπλανε τῆς
Φρόσως. Τοῦτο μανιώνει πὸν πολὺ τὴν καπετά-
νισσα Νάχε γένη ἡ ντροπὴ στὰ σύνορά της, ὁ ἀνο-
μος δὲ γλύτων' εὐελεα' τὸ κεφάλι του θάπερτε
τὴν ἰδιὰ ὄρα πού θάρνιούταν νὰ διορθῶση μὲ τὸ
στεφάνιν τὴν προσβολὴ. Μὰ ἐδῶ στὸν ζῆνον τότε
τί μπορεῖ νὰ κάμη αὐτῆ; Ἡ παλιόκαπα ἀπὸ τὰ
βουνα, πού ξεχειμάζει ἐδῶ ὀλοτρόγυρα, εἶναι μ-
οναχὰ γιὰ νᾶρχεται νὰ τὴν παρακαλῆ νὰ στέλνῃ
στὸν εἰσπραχτορα και στὸν εἰρηνοδίκη. Ἐλείνοι
ποῦνε νὰ ἐκδικιῶνται τοὺς ἀρχόντους τους, δὲν ἀρ-
γατεύουσι μὲ τὸ τσαπὶ και δὲ φυλᾶν κεπάδια· τὰ
δικαίηθουσι μοναχὰ. Δὲ μῆνει ἄλλο λοιπὸν παρὰ
νᾶρθῃ ὁ πατέρας νὰ τὰ ξεμπλέξῃ μόνος του, νὰ λο-
γαριαστῆ σὰν ἀρχοντας μὲ τὸν παλιομπικάλτ.

(Ἄκωθ' οἰστ)

κ' ἔλαμψε λαμπροδύχρωμα. Κάποιος τρεμουλιστὸς
πόθος σὰ νὰ γεννήθηκε στὸ εἶναι μου βαθιά

Και μέσα μου σφάνηκε μὴ γλυκεῖα φωνιὰ
κείνο τ' ὄνειροθύμητον τὸ τριανταφυλλάκι.
Κ' ἔσταξ' ἀπὸ τὰ μάτια μου μέσα εἰς τὴν καρδιά
κατακλυσμός τριαντάφυλλα. — Ἄχ ἄστριον ἀγγελάκι...

2

...Και τράβηξα. — Ἄχ, πάει πᾶ κάθε δημιουργίᾳ στὴν
πλάση
Γὼ τδουσα τὸ πέθανον τὸ φῶς—ἄχ... — Ἔτσι
πρέπει!

Και τράβηξα. — Καὶ τὴν πληρῆ πῆγα νὰ μοῦ σκεπάσῃ
ἡ λησιμονία. Τῆς βρύσης της ἐγύρευον τὴ σκέπη.

Και τράβηξα σερνάμενος στὴ βρύση, πού μοῦ τάζει
τὴν γιατριά, και ρούφηξα... Καὶ ἡ καρδιά μου ἀνάσανε.
Και, καθὼς ἦπια τὸ νερὸ π' ἀδιάκοπα σταλάζει,
βάτοιο φεντρώσαν μέσα μου και ὅλα τὰ σκεπάσαν...

3

Πάλι μπροστά μου ἄστραψε ἡ πλανερὴ θωριά του
και ἡ ψυχὴ μου ἀγρόικησε κατὶ νὰ τῆς μιλῆ.
Ὅσο κ' ἂν μὲ περδοῦκλωσε ἡ λησιμονία, ἡ ματιὴ μου
ἀστραφτερὰ μοῦ χάρισε μὴ γλυκοχαρᾶγῃ.

Ὡ! Νὰ ἐξημέρωσε ἔξαφν' ἡ τριανταφυλλέιον φῶς
γύρω τριγύρω σκόρπισε τὸ μαγικὸ ἀγγελάκι.
Και τώρα πᾶ κακοκαιριὸς κ' ἀγέρας δυνάτος
δὲν τὸ ταράζουσι ποτὲ τ' ὠρεῖον μας καϊκάκι.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΥΦΥΛΛΗΣ

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΕΥΚΕΣ ΤΗΣ ΣΤΑΧΤΟΠΟΥΤΑΣ

Παρίσι, Γεννάρης 1909.

Φίλε Νουμά,

Ἄπ' τὸ Παρίσι πού τουρτουρίζει χωμένο μὲς
στὰ κάτασπρα τὰ χιόνια σὰν τὸ χωριότῃ μὲς στὴν
ἄσπρη τὴ φλοκιστὴ του αἰγύθια, σοῦ στέλνω τὰ
χρόνια πολλὰ και σοῦ εὐκοῦμαι νὰ προκόβῃς και
ν' ἀπλώνης, χωρὶς πάθη, χωρὶς στεναχώριες, μὰ μὲ
ἀνεση, και μὲ κουράγιον σὰν λεβεντόκορμον γιομάτο
δύναμη και ὕγεια.

Εὐκοῦμαι και σ' ὅσους σὲ διαβάζουσι ὅλες τίς
καλοσύνης. Ζωὴ καθαρή, γλυκιά, ἡρεμῆ, ἀπαλλαγ-
μένη ἀπὸ καταστροφές, ἀπὸ τινάγμους, ἀπὸ σει-
σμους σὰν τῆς Σικελίας, πού σπαράζουσι τὴ ζωὴν και
σκίζουσι τὴν καρδιάν και τὴν κάνουνε κουρέλι. Στὰ
παιδιά εὐκοῦμαι νὰ μεγαλώουσι, στὰ κορίτσια νὰ
ὀμορφύνουσι και νὰ καλοπαντρεύουσι, στοὺς γε-
ρόντους νᾶχουσι παιδιὰ κ' ἐγγόνια πού νὰ τοὺς
ἀγαπᾶνε και νὰ τοὺς τιμοῦνε. Ναι! νὰ τοὺς λα-
τρεύουσι τὰ παιδιὰ, κείνους πού τοὺς γέννησαν, τ'
ἀνάθρεψαν και παιδεύτηκαν γι' αὐτὰ. Ἄχ! πῶς
τ' ἀγαπῶ τὰ γεροντικὰ τους χερσὶν τὰ ζω-
μένα μὰ μαλακὰ, μαλακὰ και ἀλαφριά σὰ φτερο-
γίτες, σὰν ἀγεράκι πού χαϊδεύει και εὐλογεῖ
γλυκὰ γλυκὰ.

Εὐκοῦμαι και στοὺς πλούσιους τοὺς καλόμειρους
νὰ πονεῦν τοὺς κακομοιριασμένους. Στοὺς φτωχοὺς
ὑπομονὴ νὰ ἔχουσι, και γιὰ τὸ τέλος τῶν εὐκῶν εὐ-
κοῦμαι και στὴ Βουλὴν νᾶναι γιομάτη ἀπὸ τίς τρεῖς
και νᾶχη ἀπαρτία!

Βλέπεις, καλὴ μου Νουμά, πῶς ἂν και δὲ σοῦ
συγνογράφω δὲ σὲ ξεχνῶ και πολὺ σοῦ καλοθέλω.
«Ἄντρια ἀντρια τὸ φιλὶ νᾶχη και νοστιμάδα».

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς σπίνιχ ἔχω τὴν εὐχα-
ρίστηση νὰ σὲ διαβάζω, μόνο σὰν τυχαίην και πη-
γαίνω σ' ἕνα φιλικὸ μου σπίτι πού σὲ λαβαίνει

